

УДК 94 (477)

о. Юрій Мицик, Інна Тарасенко

3 НОВИХ ДОКУМЕНТІВ ДО ІСТОРІЇ СІВЕРЩИНИ (XVII–XVIII СТ.) (частина 23)

DOI: 10.5281/zenodo.7190878

© Ю. Мицик, І. Тарасенко, 2022. CC BY 4.0

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1580-1284>, <https://orcid.org/0000-0003-1019-9749>

У публікації представлені документи гетьманів Богдана Хмельницького, Івана Самойловича, Івана Скоропадського, Данила Апостола, полковників Семена Палія та інших старшин, київського митрополита Петра Могили, чернігівських архієпископів, різноманітна ділова документація (купчі, скарги тощо).

Ключові слова: універсал, лист, гетьман, полковник, Сіверщина, Церква, купчі.

У черговому випуску ми продовжуємо вводити до наукового обігу документацію, яка стосується Сіверщини (про наші пошуки в архівосховищах і необхідність публікації документів з історії Сіверщини вже говорилося у попередніх частинах цієї статті). Відзначимо, що ці публікації склали основу чотирьох томів нашого збірника «Сіверщина гетьманських часів», які вже побачили світ¹, і, можливо, для п'ятого тому потроху назбирається матеріал.

Отже, всього в цій частині статті наводяться тексти 47 документів, у т. ч. 15 – XVII ст., 31 – XVIII ст., 1 – XIX ст., десять (№ 1, 2, 3, 26, 31, 32, 32, 34, 36, 42) у вигляді реєсту. Майже всі наведені джерела зберігаються в Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (далі – ІР НБУВ). Виняток складає документ № 13, який був виявлений в ІР Національної бібліотеки у Варшаві.

Серед документів цієї добірки необхідно знову виділити ті, що доповнюють «Український Дипломатарій XVI–XVIII ст.», тобто універсали й листи гетьманів, полковників, взагалі старшини. У першу чергу тут представлені документи гетьманів: Богдана Хмельницького (1), Івана Самойловича (2), Івана Скоропадського (1), Данила Апостола (1), полковників: чернігівського – Григорія Самойловича (2), фастівського – Семена Палія (1), сотників тощо. Представлені документи й дотичні «Українського Православного Дипломатарія XVI–XVIII ст.»: універсали, грамоти й листи свт. Петра Могили (1) та свт. Іоанна Максимовича (1), єпископів Ісайї Копинського (1), Іларіона Рогалевського (4), Амвросія Дубневича (1), ігумена Луки Григоровича (1) тощо.

Не менш авторитетно виглядає список адресатів або тих, кому скеровувалися скарги (гетьман Данило Апостол, король Ян III Собеський, полковники К. Солонина, І. Новицький; генеральний осавул (В. Жураківський) і бунчужний (Я. Лизогуб) та ін.

Першими за хронологією є реєсти документів церковних ієрархів, які стосуються Покровського монастиря в с. Ладан (суч. Прилуцького р-ну) (№ 1, 2, 3, 25). Ці реєсти, як встановлено нами, уклав у середині XIX ст. відомий український історик Микола Маркевич. Він мав три рукописні збірники копій 30-х рр. XVIII ст. і на їх основі уклав свій збірник, куди увійшли документи з історії Глухова, ряду монастирів, документація кількох київських митрополитів і чернігівських архієпископів тощо. До того ж Маркевич вмістив тут і свої думки та коментарі (вони виділені нами курсивом). Це фондуші засновниці монастиря княгині Раїни Вишневецької та єпископа Ісайї Копинського. Особливо важливим є універсал київського митрополита Петра Могили, який досі не публікувався. Оскільки, після каральних акцій Речі Посполитої проти учасників повстання 1637–1638 рр., ченці втекли в Московію, то митрополит змінив цей чоловічий монастир на жіночий і послав до нього черниць на чолі з ігуменею Афанасією Смолковою. Важливо, що цей універсал

¹ Сіверщина гетьманських часів. Київ, 2019. Т. 1; 2020. Т. 2; 2021. Т. 3; 2022. Т. 4 (Упор.: Мицик Ю., Тарасенко І.).

був затвержений наступником святого, митрополитом Сильвестром Косовим. Із цього само збірника походить і список монастирів Чернігівської єпархії, які у 1730 р. збирали гроші й передавали їх церковній делегації. Остання вирушала до Москви, а гроші в основному призначалися для хабарів тамтешнім чиновникам (№ 25). Як вірно занотував М. Маркевич, важливість документа полягає в тому, що він показує, «какой монастырь богаче, а какой беднее». Додамо, що він сам подав у рукописі власну довідку «Содержание книг о маетностях» (№ 47), в якій є відомості про власників сіл Чернігівського полку. Є тут деякі цікаві факти з генеалогії козацької старшини. Водночас трапляються й помилки, як от іменування полковника Стефана Красна Башта Тихонієм чи дуже сумнівне твердження, що Мазепа (?) «был женат на Грязной». Ця група документів духовенства XVII ст. завершується листом 1683 р. Луки Григоровича, ігумена Свято-Микільського Рихлівського монастиря, до полковника Іллі Новицького. Зазначимо, що майже всі листи ігумена Луки опубліковані нами². У цьому посланні він дякував Новицькому за подарунок монастирю: «сира чотири діжечки, масла чотири горшки, пятаую фаску».

Документи церковних ієрархів XVIII ст. відкриває універсал 1704 р. чернігівського архієпископа Іоана Максимовича. У ньому йдеться про заснування с. Льгівки. Зазначимо, що в «Історії міст і сіл» це село, як і сусідній Льгів, лише згадується³, немає навіть коротенької статті, а у Вікіпедії заснування цих сіл датується відповідно 1907 та 1847 рр. Іншим документом (№ 35), створеним духовною особою, є «доношение» ліщицького управителя ієромонаха Ієрофея. У ньому висловлюється застереження щодо заснування якогось Кореневим двох «заводов» на землях колишнього стародубського полкового осавула Стефана Якимовича (каденція останнього припадала на 1737 – жовтень 1742 рр.). Згадане село Душкино було за 18 верст на захід від Стародуба. Також згадується млин Туросня. Очевидно, він має таку назву від р. Туросні або від однойменного села на берегах цієї річки (нині це с. Туросна Клинецького р-ну Брянської обл.). Зовсім коротким є пояснення («сказка») 1729 р. священника с. Грицівки Івана Андрійовича (№ 23). У ній йдеться про самовільне нічне биття в дзвін селянами. Очевидно, ці події відбувалися в с. Грицівці, яке нині входить до складу Прилуцького р-ну (до липня 2020 р. – Талалаївського). Про духовних осіб згадується у заповіті 1720 р. (№ 17) сосницького жителя Микити Клекота, який доживав віку у Свято-Успенському шпиталі, а свій клаптик землі заповідав настоятелю однойменного храму о. Федору. Нині у Сосниці немає Свято-Успенської церкви, але можливо, що вона існувала раніше. Малоімовірно, що йдеться про Свято-Успенську церкву с. Конячя Сосницького р-ну.

Історик Маркевич також зробив регести документів чернігівських і новгород-сіверських єпископів (архієпископів) Іларіона Рогалевського та Амвросія Дубневича. Перший обіймав кафедру у 1735–1738 рр., другий – у 1742–1750 рр. Три із чотирьох документів регести (№ 31, 32, 34) гранично лаконічні. По суті вони містять лише заголовки, хоча й тут є важливі деталі. Так, в листі 1735 р. архієпископа до князя О. Шаховського, правителя Малоросійської колегії, йдеться «О железе яриловицкой рудни Троицко-Ольгинского монастыря». Яриловичі – це село суч. Ріпкінського р-ну, дані про існування там рудні проливають трохи світла на розвиток ремесел у краї за часів Гетьманщини. Зате четвертий регест 1735 р. (№ 33) є розгорнутим. У ньому міститься скарга ієромонаха Антонія, будівничого «Суражицкого Заипутского монастыря Благовещенского», на стародубського полковника «Іллю» Пашкова. Тут Маркевич трохи помилився, тому що Пашкова звали Іваном (його каденція припадала на 1724–1727 рр.). Отже, Пашков незаконно збудував греблю на монастирських землях, а при ній млин і «железный завод». Братія скаржилась гетьману Апостолу, відтак було проведено слідство і справу вирішено на користь монастиря. Але жодних змін не відбулося і Антоній просив князя про виконання судового декрету. Регест листа 1748 р. Амвросія Дубневича, який він адресував генеральному підскарбю Михайлу Скоропадському, стосується конфлікту між єпископською кафедрою, Домницьким монастирем із одного боку і жителями Серединої Буди з іншого. Оскільки суд прийняв рішення на користь кафедри, йшлося про порядок «отдачи катедре хуторов и мельниц, коими неправо владеют середнубудлянцы». Відзначимо, що Середина-Буда нині є райцентром Сумської обл., а Різдво-Богородицький Домницький монастир і зараз є в с. Домниця Менського р-ну.

Якщо говорити про документи світських осіб XVII ст., вкажемо насамперед на універсал гетьмана Богдана Хмельницького (кінець 1650 р.). Цей документ є у складі табірнього щоденника польного гетьмана литовського князя Януша Радзівілла, який недавно видали

² История городов и сел Украинской ССР. Черниговская область. Київ, 1983. С. 713.

³ Сіверщина... Т. 4; *Сіверянський літопис*. 2004. № 1. С. 12–24.

польські археографи⁴. Оскільки польською мовою він був надрукований, подаємо тут лише наш переклад українською. В універсалі містився заклик Хмельницького до козаків Сіверщини (?) йти до Умані, звідки все військо мало вирушити у похід (на Молдову). Значимо, що аналогічний універсал, звернений до білоцерківського полковника, був датований 12(2).08. 1650 р.⁵ Гетьманські документи продовжує лист Івана Самойловича до компанійського полковника Іллі Новицького від 8.11. (28.09.) 1683 (?) р. Тут гетьман висловлював невдоволення тим, що Новицький прийняв у свій полк понад сімдесят душ із полку Кожуховського, а не десять, як було попередньо узгоджено гетьманом в Прилуках (№ 9). Вкажемо також на лист Самойловича до компанійського полковника 1686 р., виявлений нами в останній момент і тому вміщений в додатку. Ідеться про повинності підданих Нехаївки, маєтності Новицького, які гетьман велів зменшити. До цього листа долучаються послання гетьманіча, чернігівського полковника у 1685–1687 рр., Григорія Самойловича (№ 6, 8). У першому з них Григорій (ще тільки як гетьманіч) домовлявся з Новицьким про коней, за яких обіцяв дати в оренду с. Вербу (нині – Коропського р-ну). У другому – гетьманіч просив прислати йому верблюда, бажано верблюдицю з дитинчам, бо «в наших литовских краях они диво».

Далі маємо універсал 1713 р. гетьмана Івана Скоропадського, адресований чернігівському полковнику Павлу Полуботку (№ 16). У ньому йдеться про розв'язання конфлікту в м. Березна (суч. Менського р-на). Там є досі невідоме ім'я писаря Березинської сотні Івана Рудановського. Завершує ряд гетьманських документів універсал 1732 р. Данила Апостола (№ 29), у якому підтверджувалися права на нерухомість вдови новгород-сіверського протопопа Параски Заруцької та її сина, священника Андрія.

З-поміж інших документів козацької старшини XVII ст. найперше вкажемо на лист 1689 р. Іллі Рубця до брата Михайла, який бував топальським сотником у 1669, 1672–1673 рр. і стародубським наказним полковником у 1666 р.⁶ Він стосується конфлікту між братами: Михайло забрав нерухомість брата на Стародубщині всупереч раніше данному слову і вже два роки підманював листами брата «як блазна». Ілля погрожував особисто скаржитися гетьману (Івану Мазепі), заручившись підтримкою стародубського наказного полковника (можливо, Михайла Мархаленка). Певною мірою стосується Мазепи і лист 1694 р. (№ 14) його слуги Яцевича до Іллі Новицького. Тут міститься скарга на старосту села Нехаївці (суч. Коропського р-ну). Яцевич гостро характеризував старосту, якому лишило б «свини пасти, а не урядовати. Пьяниця, лотер, задира...». Під час ярмарку в Коропі цей староста напав на сторожів, за що Яцевич ув'язнив його. Оскільки за нього просили певні поважні особи, то Яцевич вочевидь погодився випустити його з тюрми, якщо той буде покараний і відправлений у відставку.

Особливо важливим є лист 1693 р. (№ 13) полковника Семена Палія (уродженця Борзни, майбутнього вождя повстання проти Речі Посполитої) до короля Яна III Собеського. У ньому йдеться про похід Палія з полком на молдавське місто Сороку, до якого підступали турки. Користуючись з okazji, Палій добивався сплати заборгованості своїм козакам. До цього листа тематично прилягає лист 1688 р. (№ 11) київського сотника Івана Бутрима до київського полковника Костянтина Солоники. Одразу відзначимо, що цього Бутрима як сотника згадано в найповнішому довіднику В. Кривошеї під децю іншим прізвищем (Бутрименко), але термін його каденції неясний (?–1690–1691)⁷. Відтепер її початок можна перенести як мінімум на два роки. У документі йдеться про інший похід Палія на Сороку і про боротьбу військ Речі Посполитої проти ординців.

Завершуємо огляд джерел XVII ст. двома невеликими документами. Перший з них (№ 5) – це купча 1677 р. Воргольський житель Олізар Лук'янович продавав свій «плець» з будинком військовому товаришу Михайлу Миклашевському, який пізніше став генеральним хорунжим (1688), генеральним осавулом (1689), стародубським полковником (1689–1704)⁸. Згаданий Воргол нині є селом Конотопського р-ну Сумської обл. Другий документ (№ 10) – це запис 1685 р. чернігівського міського писаря Омеляна Яхимовича щодо боргу жителя Любеча Григорія Тупиці. Ім'я Яхимовича згадано вперше в джерелах, а взагалі про чернігівських міських писарів досі було відомо лише від 1725 р. Що стосується городского отамана, то це, насправді, Слободецький, який фігурує тут під патронімом Стефанович (Степанович).

Не раніше 1720 р. був складений опис Ямполя (нині – смт. Шосткинського р-ну Сумської обл.) і його околиць (№ 18). Тут вміщено також короткий нарис історії цього містеч-

⁴ Korespondencja wojskowa hetmana Janusza Radziwiłła w latach 1646–1655. Część 1. Diariusz kancelaryjny 1649–1655. Warszawa, 2019. С. 6.

⁵ Документи Богдана Хмельницького 1648–1657 рр. Київ, 1961. С. 181–182.

⁶ Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник. Київ, 1914. Т. 4. С. 369–370.

⁷ Кривошея В.В. Українська козацька старшина. Ч. 1. Київ, 2005. С. 170.

⁸ Кривошея В. Козацька старшина Гетьманщини. Київ, 2010. С. 511.

ка та кількох довоколишніх сіл від 70-х рр. XVII ст. У 1723 р. батуринський житель Ілля Покотило скаржився генеральним осавулу Василю Журахівському й бунчужному Якову Лизогубу (№ 19) на своїх братів, які незаконно заволоділи його грішми та часткою батьківських земель в Батуринській і Конотопській сотнях. Подальші три документа нам видаються дуже цікавими. У першому з них (№ 20) представлено лист 1725 р. до батьків знаменитого українського мемуариста Якова Марковича, писаному з Сулака. З цією ж okazji був переданий у Стародуб і лист до батьків Семена Тищенка. Другий документ («доношение») 1728 р. був написаний чернігівським полковим писарем Іваном Янушкевичем. Це той самий Янушкевич (Янович, Яновський) – творець 2-ї редакції Чернігівського літопису! До того ж в довіднику В. Кривошеї його каденція на цій посаді не окреслена. Тут йдеться про неправомірні дії Полуботка, котрий захопив с. Деревину (нині – село Городнянського р-ну). Згадано й чернігівського наказного сотника Василя Медушевського (Медушинського), каденція якого на цій посаді досі обмежувалася лише 1725 р. Йдеться і про с. Перепис (нині – село того ж району). Нарешті у третьому документі 1729 р. (№ 22) чернігівський міщанин Антон Ладонка скаржився гетьману Данилу Апостолу з приводу його сіножатей «за перевозом ратуши чернігівської на лузі». Ці сіножаті були відібрані у нього ще у 1717 р. чернігівським полковником Павлом Полуботком, але сини останнього не хочуть їх повертати. Коротким є лист 1730 р Ісака Филипова до знатного товариша Івана Тищенка. Тут згадано с. Воронок (нині – Стародубський р-н Брянської обл.) і «Елюнка», яке вочевидь стояло на березі р. Єлінки, що тече через Брянську й Чернігівську області. 1731 р. датована мирова угода щодо розділу спадку між Василем і його дядьком Яковом Жураковськими (№ 26). Йшлося про спадок Лук'яна Жураківського, ніжинського полковника у 1701–1713 рр., та його дружини Ганни. Тут згадуються села Безуглівка, Велика Кошелівка та Липів Ріг (суч. Ніжинського р-ну). Наступним документом (№ 27) йде скарга Микити Халімана до гетьмана Данила Апостола. Халіман жив у с. Савинках Волинської сотні Чернігівського полку – маєтності Павла Полуботка. Скаржник згодом перейшов жити в с. Чорнотичі (суч. Сосницького р-ну), де мешкав його покійний батько. Удова Полуботка надумала повернути його в Савенки й почала справу з арешту його синів. 1734 р. датований лист командуючого Мекленбурзьким корпусом Йоганна Шака до комісара Стародубського полку Івана Лашкевича щодо фуражу (№ 29). Наступний документ – «доношение» 1735 р. орловського дозорці Якова Бяловського князю Шаховському (№ 30) щодо пошти містить шерег згадок про села Чернігівщини. Це такі села як Ховми (нині – суч. Борзнянського р-ну), Козилівка, Радичев, Криски, Іванків, Покошич (суч. Коропського р-ну), Жукля, Камки (суч. Корюківського р-ну), Блистова (суч. Менського р-ну), Орлівка, Радомка (суч. Семенівського р-ну), Шаболтасівка, Хлоп'яники (суч. Сосницького р-ну), Лузиков (нині – приєднане до Авдіївки село Сосницького р-ну), Рудні (суч. Чернігівського р-ну). Інформацію про села дещо доповнює купча 1758 р. (№ 37), в якій згадуються села Красилівка (суч. Бахмацького р-ну) і Плиски (суч. Борзнянського р-ну).

У документі № 38 1763 р., листі київського обозного Олександра Солонини та ін. до військового товариша Онуфрія Савича, порушено питання про розгляд скарг бідних людей, котрим тяжко виїжджати до генерального суду, а відтак прохання розглядати їхні справи в полкових судах. Тут є і уточнення каденції О. Солонини: досі вважалося, що вона закінчується у 1762 р., але бачимо, що вона продовжувалася і в 1763 р.

Група майже ідентичних документів (№ 39, 40, 41) стосувалася одного питання: розшуку підданих полкового осавула Полтавського полку Григорія Старицького – цигана Андрія Снагищенка і його дружини. Про це рапортували ніжинській полковій канцелярії ямпільська, третьоніженська, конотопська. 1776 р. датований протокол допиту Сави Сирського (№ 42), якого звинуватили у виготовленні фальшивих грошей. Цікаво, що його дід був персом, а батько переселився в Україну (Седнів) і одружився з українкою Фросиною (від цього шлюбу народився Сава). Сава вчився в чернігівському колеґіумі, знав кілька мов, грав на скрипці, оволодів мистецтвом різання печаток, кравецтвом і навіть медициною, бував на Січі, але потім пішов злочинним шляхом. Тут згадані й такі села Чернігівщини і Полтавщини як от: Савинки (суч. Корюківського р-ну), Козилівка (суч. Коропського р-ну), Рудки (суч. Чернігівського р-ну), Салтикова Дівиця (суч. Куликівського р-ну), Парафіївка (суч. Ічнянського р-ну), Остап'є (суч. Великобагатчанського р-ну Полтавської обл.), Сухорабівка (суч. Решетилівського р-ну). Два документи 1782 р. (№ 43, 44) стосуються призначення на посаду колезького канцеляриста Семена Торяньського, який вочевидь був родичем дворянського засідателя Андрія Торяньського. 1784 р. датується випис ніжинського повітового суду (№ 45), де йшлося про заборгованість покійного сотника Ніжинського полку Олексія Виридарського. Тут згадано кілька відомих діячів, зокрема генерал-майор Я.С. Сулима, та деякі села: Пашківку (суч. Ніжинського р-ну), Кустичі Стародубського полку.

Насамкінець зазначимо, що підписи-автографи в документах підкреслені нами, а слова, які не вдалося прочитати – позначені (...)*. Квадратними дужками позначені пропуски в тексті через якісь дефекти (обірвана частина тексту тощо) або відновлені по смислу слова. Датування переважно подане кириличними літерами переводимо арабськими цифрами. Публікація текстів здійснюється за правилами Я.І. Дзири (дещо скоригованими)⁹.

Сподіваємось, ці джерела будуть цікавими і краєзнавцям, оскільки також висвітлюють історію населених пунктів Сіверщини та соціально-економічну, церковну і культурну історію краю.

* * *

№ 1

1619, січня 22 (12). – Вишневець. – Фундуш княгині Раїни Вишневецької (реґест).

«Этот фундуш пропущен в Густынской летописи. Он писан через два дня после предыдущаго. У меня копия 1638 года, как и предыдущаго и как остальные все универсалы от II-го (...)».

«Ознаймую и чиню відомо, иж я, с повинности моей христианской, маючи прозьбу отца Исаи, игумена и дозорцы моих монастырей за Дніпром ствержаю и змоцняю монастыри мои, которые суть за Дніпром на Украине под Прилукою Густынский, а другой Подгорский» и пр. и пр.

Писан у Вишневець у літо от создания мира 7128, а от воплощения Гда Бга и Спса н[аше]го И[суса] Х[риста] 1620 января в 12 день».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56728. Арк. 542 зв.).

№ 2

1628, липня 21 (11). – Ладан. – Фундуш єпископа Ісайї Копинського (реґест).

«Исай Копинский, милостию Божию епископ и экзарха патриарший.

Відомо чиним, иж просили нас подданные церковные ладинские, абы есьмо межи ними порядок учинили, хто з них якую повинность нам на церковь Божию давати и чинити повинен будет... Теды такое постановление мы учинили:... Каждый з них, яко конные, так и пішие, повинны толокою сіна косить день и та тое погребти и до монастыря нашего возить, што потреба. Также жита толокою озимины день и ярины день. До того каждый, хто кони мает, дров по десяти возов вывезти; с тых же конных с десяти чоловик в рок повинны подвод по чотыри с чим ся трафит, за десять миль (100 верст) возить; шарварок до гребли кождый з них, и для самих себе дерн, хворост, солому и што потреба до гребли возить ли направовать, кромі сыпаня грабарского. А хтобы з них, будучи непослушен, на греблю не выехал або не вышол, таковый повинен будет огурного 7 грошей дать, а день праці одробить.

Дан в Ладыні року 1628 июля 11 дня».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56728. Арк. 542 зв. – 543).

№ 3

1638, жовтня. – Кисво-Печерська лавра. –

Універсал київського митрополита Петра Могилы (реґест).

«По упрощению г-жи игуменнии ладынской, Петр Могила и пр.

Всем вообще и каждому кому зособна и пр. до ведомости подаем, иж з ласки его милости, моего милого пана и сестренца (князя Михаила Вишневецкого) одержавши цалый дозор опустилых монастыров Густынского и Ладынского, хотячи абы там по старому хвала Божия росла и множилася и богомольство уставичное не уставало, посылаем до монастыра Ладынского побожную инокиню госпожу Афанасию Смолковну с прочими законными сестрами на мешканье, которые мают там обще благоугодне, святоблыве жыты. За которыми прошу милостей ваших (обращение ко всем православным христианам), абысте ласковыми добродиями в ласки щедроблывые ялмужной ставытысе рачилы; за що то одных уставичнее богомольство и од Господа Бога стокротную заплату в кролевствии небесном милость ваша одержите. Что милостем вашим упримне сприяючи, молитвы наши уставичные архиерейские и повольные пыльно залецаем.

З монастыра Печерского киевского __ октоврия року 1638. Подпись: «Рукою власною».

В приписке: «Тот лист ствержаю, Сильвестр Косов, митрополит Киевский и Галицкий и всея России».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56728. Арк. 543 зв.).

⁹ Дзира Я.І. Вступ. Літопис Самовидця. Київ, 1971. С. 39–42.

№ 4

1650, початок серпня. – Універсал Богдана Хмельницького.

«Панам полковникам, сотникам, отаманам і всьому товариству. Зичу від Бога доброго здоров'я, а при цьому наказую вам, щоб ви, як тільки отримаєте цей лист, зараз же того ж дня хто тільки був у війську і зичить собі заживати козацьких вольностей, щоб зараз кіннотою на добрих конях, з доброю зброєю, без борошна йшли зі мною, і під Уманню з'їдналися зі мною; наказую під страхом смерті. А хто називається козаком, а не піде в цей час (у війську), тому кожному такому буде відрубана голова. Пишу, що проти наших ворогів, вовків, котрим треба перекивати дорогу, а не чекати їх тут, я й сам виступив у понеділок перед Пречистою*».

*) Тут мається на увазі свято Успіння Богородиці або свято її Різдва, які припадають відповідно на 15 серпня та 8 вересня.

(Korespondencja wojskowa hetmana Janusza Radziwiłła w latach 1646–1655. Część 1. Diariusz kancelaryjny 1649–1655. Warszawa, 2019. С. 6).

№ 5

1677, липня 6 (червня 26). – Глухів. – Купча.

«Року 1677 мсця ионя 26 дня.

Я, Олізар Лукьянович, обивател воргольский, чиню відомо сим моим писанем кому о том відати належало, а меновите в каждого суду и права, иж з доброй волі моей, ані з якого приму[су] продалем крунт плец зо всім будинком тестевским бабского (?) урожоному пїну Михайлу Миклашевскому, товаришеви войсковому и гражданинови глуховскому за коп три у вічност и спокойное держане. Волно пїну Миклашевскому тот, у Воргли лежачий плец з будинком дати, даровати, зминяти, продати и яко к найліпшому пожиткови своему обернут. На счо упресли пїна Сави Яковлевича, атамана городового глуховского, о приписне звиклой печати и о подпис руки писарской.

Писан в Глухові року и дня звишменованих.

Феодор Харліевский писар рукою».

(ІР НБУВ. Ф. 61. Спр. 1141. Оригінал).

№ 6

1682, перша неділя Великого Посту. – Гадяч. – Лист гетьманича Григорія Самойловича.

«Зичливий мні приятелю, мосці пане Новицький.

Вістно вашмости чиню, же по розказаню ясневелможнаго добродія през неделлю сирную и неделю першую святого Поста в Гадячом промешкаю. Зачим жадаю велце вашмости хтій розказать, жеби тие коні сивие с козаками били зараз прислани до мене в Гадяч, котрие, ежели будут нам надобни, заплатим. А особливе жадаю вашмости не пожалуй прислати свого молодого гнідого, котрий ежели би ся нам подобал, нагородили бим его совито вашмости и село Вербу не зборонили бисмо в аренду даремною дати, биле би подобался и що велце жадаючи, звиклую мою приязнь вашмости залецаю естем зичливий Семион Иванович, гетманич.

Скоро б міли (...)*)ятрого с Полтави привезти, для котрих послалисмо, не запомніли б и вашмости обослати(?).

З Гадячого»

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 14131. Оригінал. Запис на звороті: «От велможного пна Григорія з Гадяча. Подан 1682»).

№ 7

1683, листопада 9 (жовтня 30). – Лист Луки Григоровича, ігумена Свято-Микільського Рихлівського монастиря, до полковника Іллі Новицького.

«Місці пїне полковнику Войска их цар[ского] прес[вітлого] велич[ества] Запорозкого комонный, велце ласкавий місці пїне и великий добродію.

Рачиш в. місці мсцівий пан, присилаючи брата мнастира нашего отца Иезекииля залицавти (!) его подвиг в одправованню церковном и в поступках, як належит духовной особи. Дай Бже, жеби так било, жеби любовию в. мс. мсцівого пна, и далій его Бг ку доброму провадити рачил. През его ж, отца Езекииля, и през товариша полку своего рачиш в. мс., м. мс. пан, з побожности и горливости християнской и любви своей обеслати реестровне сира чотири діжечки, масла чотири горшки, пятаю фаску (діжка для масла – Ю.М., І.Т.). Що все вцалі принявши и низко поклонившися з братиеною моею, в. місці, моему мс. пїну, чиню подяковане зо всім товариством. Тут же за паном Феодором, посланним з отцем Езекиилем, подлую мою инстанцію вношу. Рач в. мс., мой мсцівий пан, з тои дороги ласкавим своим панским словом его прийняти, бо гдиз барзо ся храсовал передо мною якоби

в дорозі много часу забавил, самии невчаси и бездорожже визволяють их. За котрим повторе попросивши, милости панской и любви неотмінной ку мѣсці стому убогому назавше попросивши, и себе як найпокорній з братиею и з мѣтвами законничими вручаю, зостаючи в. мѣсці, моему мѣсцівому пѣну и великому добродію, цале всего добра зичливий нижайший слуга и щоденне уставичний богомолец иеромонах Лука Григориевич, убогий игумен з братиею.

З мнастира сѣля Хсѣва Николая Рихловского октоб[рия] 30 1683».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 14025. Автограф. Запис на звороті: «З монастира Рихловского у Короп подан октовр. 8 1683»).

№ 8

1684 р. – Лист гетьманича Григорія Самойловича до компанійського полковника Іллі Новицького.

«Мѣсці пане полковънику комонний, мой ласкавий приятелю и куме.

Якож тепер будучи устне просил в. мости о верблюда (бо в наших литовских краях они диво), так и тепер прошу о прислате мні оного сим моим слугою. Якого посилаю по оного и приказалем оному усне з в. мѣстю розмовити, як питатимься, як отказати. Если теде послатимеш самицю, то присилай и маленькое з нею. Велце о тое и повѣторе пилно прошу, а за узнаную доброчинное те відатимут в. мѣсти чи (?) те при приязні (...)»* и с чих по(...)»* дити. А тепер естем в. м. мс. приятелем Семион, гетманич, полковъник Войска Запор[озкого] стародубовский, рукою.

Велце прошу з маленьким прислат».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 14143. Оригінал. Запис на звороті: «От велможного его млости пна полковника стародубовского до Снытина, а подан через гспдна (...)»* о верблуди 1684»).

№ 9

168[...], листопада 8 (вересня 28). – Батурин. –

Лист гетьмана Івана Самойловича до полковника Іллі Новицького.

«Мой ласкавий приятелю, пане полковнику комонний.

Немалую в том учинил в. мѣсть нам трудность, же принялес в полк свой з полку п. Кожуховского, яко пишеш, сімдесят з лишком чоловіка, яких не snadно в. мѣсть помістити можеш на становисках межи давным товариством. Поневаж всім посполитым людям явно ест тое, колко в них в прежних зимах компаніі найдвалося. А такую великую личбу того то товариства принялес в. м. над волю нашу, бо мы, в Прилуці будучи, на жадане в. м. тылко десяток чѣлка з полку Кожуховского позволилисмо в полк ваш принять, а не болшей. Хоч бы теде в. мѣсть могл их в надію позволения нашего и так много принять, але отложити было тое на весну, жебы оные на своих звыклых становисках в Прилуцком полку были Perezимовали. Леч, если ся вже так стало, вылучати их з полку не маеш и поневаж вже пора осінная наступила, же товариству притрудно в полю стояти, позволяем в. мѣсти полк по становисках распорядити. Однак взглядом тых новопринятых товаришов маеш в. м. знестися з панами полковниками лубенским и миргородским як бысте могли яко найліпшей без утяження и без сквирку людского межи давным товариством вмстити оних и тое утвердити, абы подлуг уставы товариству живност доходила, а над уставу прикрост людям не діялася, о чом мы и до полковников преречоных листы наши посылаем. О тое теж жадаем в. м., абыс товариство полку своего роспускаючи оно на становиска, залецил статечность в вірности и постоянству причом мают быти завше певны монарш[...]іние и нашей рейментарской ласки. Зычим затым в. м. и всему товариству доброго от Гсѣда Бга здорovia.

З Батурина сеп[твеврия] 28 д. року 168[...].

В. мѣсти зычливый приятел Іван Самойлович, гетман Войска црѣского [пресвітлого] влѣства Запор[озкого].

Уставу, якую в. м. в листі своем выписал, велілисмо написати до панов полковников. Але же в. м. пшона помножил полчетверика так, як и пшеничное муки на місяць чѣлку наименовавши, а в канцелярыі нашой записано, же на двох чѣлка на місяць полчетверика пшона даватися мает. Теде подлуг того канцелярыійского запису донесене в. мѣстино поправлено.

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 14130. Оригінал, особисто підписаний гетьманом).

№ 10

1685, січня 19 (9). – Чернігів. –

Запис чернігівського міського писаря Омеляна Яхимовича.

«Року 1685 мѣца генваря 9 дня.

За відомостю пана Михайла Стефановича, атамана городского черниговского, на тот тестамент дошло Мануйле Хваенку за долг Грышка Тупицы, землянина любецкого, золотих шест през пана Ивана Ивановича Короткого, при котором мает тая част кгрунту Гришка Тупицы вічными часы зостават.

Діялос в Чернигове року и мѣца и дня выш писаного.

Емелян Иванович Яхимович, писар міський черниговский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 57497. Тогочасна копія).

№ 11

1688, червня 26(16). – Київ. – Лист кийвського сотника Івана Бутрима до кийвського полковника Костянтина Солонини.

«Мні велце ласкавий пане полковнику Войска их царского прес[вітлого] вел[ичества] запорозкого киевский, мой мосці пане и добродію!

До ознайменя милости твоей, добродія моего, доношу, иж числа 15 иуня прибувши до нас в Киев з Фастова Бариш, полку пана Палія асаул, по своем орудовано, который нам, як ся там поводит, оповіл о промислах татарских, иж Палій послал з бутом своим товариша своего полку, называемого Ковалским, с татарами двома, рекуперуючи на волю товариства полку своего з неволі бесурманской аж до Сороки, и там Ковалский оставал, а бут з волохами аж в Білогородщину ездил и припровадил двох козаков, а третого человека бердичевского. А учинивши татарами розміну за двох татар тых козаков двох и человека визволил в Сороци. И еще бут с тьми ж козаками и волошинув двох, аж ку Фастову приехали сороцких, питаючися иних татар на ослобожене. Которие не тылко був, албо волохи, що говорили, же орди всі, як кримские и білгородские зовсім вийшли, у Волощині стали. Але то повідают по достовірности тые козаки, же так и не иначе, а міет, мовит, такий свой замисл, же солтан еден в край сей полский и под Киев на сих часах вдарити мает, и кажут барзо осторожним бути, а другие орди на Полщу. И о тий орді тот же Бариш повіда, щоємо милости вашей до ознайменя пресилали, которая до Каменца в тысячах десятку за горію (?) под семсот вуз (!) была припровадила до Каменца и на той час, мовит, пан рейментар лядзкий, который стоял под Теревувлю с пятнадцатма корогвами жолнірув подїздом под Каменец подходил. На которого татаре, и чемериси, и турки, випавши с Каменца, зовсім тую пятнадцет корогвей лядзких и самого того рейментара заехав зовсім занявши, в Каменец упровадили. А о том так повідае Бариш, же на той час будучие козаки, которих з Синицею побрано было, одтоль утекли и ку Фастову утеком прибувши, за певную повідают. А о войсках полских певного скупления не каже, тылко, мовит, голосят, же на килка части стягаются, и о литовском войску мовит, же міет купиться, а и то еще под копи (!). И тое повідае, що под Теревовлем татары, подпавши под тот обоз лядзкий, и остаток коней, що были, заняли. О королю, где ся оборочае не відае певного, мовит, же якобы у Варшаві. А Палію и давно указ, абы до обозу ишол, и чомусь мовит не иде, а он, Бариш, чемусь собі, як видим, подобно в гневу с Паліем зостае, а и Корона вся на Палія гнів мает, – Баришеви слова. А по виписаню сем жителі наши киевские с краев полских ку домам приехавши, которие были в Берестечку, и о лиці (!) повідают, же там барзо великие тривоги од татар. И на всі тые слова Баришевы так повідают, же не иначе, и еще повідают, же с тых рейментаром корогвей лядзких 24 под Каменцем тому недель чотири пропало, а на людей бідних хрестиян панове ляхи наступуючи и наругаючися, здирства великие чинят, а король повідают, же приехал до Яворова и веселе чинит, ніякусь мовит кривную з двору свого видает, не уміли оповісти чи за санатора, чи за ксонженця якогось удільного. И еще то повідают, що пан гетман коронний тьми ж часи провадил сина своего не в меншой купі на староство Бузкое, и як учул сили татарские, мүслі прудко назад ку Львову уступовить. Третая, будучий теперь у них в Києви шляхтич, называемий Михайло Купчинский с Полонного, который, будучи в Полци за товариш под корогвою, и там собі завалчившиися с товаришом, уступил, а тут хоче в полк пана Пашкувского пристать. Которий нам так повідал, же король факциями все з государями и Войском Запорозким якобы чинит, так нам повідал. Которие слова виписавши, як нам оповіли, милости вашей добродіеви нашому, донесши, з найнизшими услугами моими отдаюсь ласце и зостаю в. м., моему мосці пану и добродіеву, во всем зич[ливий] и найнизший слуга Иван Бутрим, сот[ник] киевский.

С Киева 16 иуня року 1688».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 13518–13635. Арк. 305–306. Копія кінця ХІХ ст.).

№ 12

1689, липня 20 (10). – Курознов. – Лист Іллі Рубця до брата, Михайла Рубця.

«Мні велце ласкавий пане Михайло Рубец, а мні велце мѣці пане и брате.

Зычивши в. мс. м. пану от Гспда Бга здоровья доброго, щасливых и радостных потіх зо всею фамилиею презаочною дому в. мс. м. пана в позный вік, яко сам собі, а през оказию сего писма моего упоминаюс любо и не раз то ест, еднак и тепер, за приватним поважним листам пана суди енералного, до наказного нашего пана полковника присланого, в нашей межи собою неспокойной справе, же в. мс. своему слову не господар: у Черноокові уступил был три пляца, знову под себе забрал, а Шамовки и Елионки и по тие часы владіеш, о яком заводі на померковане поданный вам был позов од наказного нашего, а в. мс. легце того поважаеш и праву досит не чиниш. Зачим приятелско в. мс. жадаю спокойного розділення без болшаго вашего ущербку, люб и мні ест з утратою; еднак, ежели в. мс. през сее мое любовное писане так подданих, якож и отчини и сіножатей чернооковских, як собі, так и мні юж не уступиш, то в. м. на мене не раз подивляти, бо жал моя до того приводит, бо уже и так два роки мене в. мс., як блазна, подмануеш писмами своими. Зараз мушу одіхат до самого ясневел[можного] его млс., пана гетмана, взявши опалаяцію од пана наказного на непослушного гетманской воли и росказаня. При тим ласці любви братерской самого себе залецаю.

Дат с Курознова июлия 10 дня 1689 року.

В. мс. м. пану всего добра зич[ливим] пр[иятелем] и братом Илля Иванович Рубец, рукою».

На звороти: «Мні велце ласкавому пану Михайлу Ивановичу Рубцу, пану рожоному братови и добродієви, сие писане отдат належит в Шамовці. М[істо] П[ечати] (С подлинника)».

(ІР НБУВ. Ф. XII. Спр. 483. Копія кінця ХІХ ст. Запис наприкінці документу: «Библиотека университета св. Владимира, рукописи А.М. Лазаревского»).

№ 13

1693, червня 23(13). – 3-під Іллінців. –

Лист полковника Семена Палія до короля Яна III Собеського.

«Najśniejszy krolu, panie nasz miłościwy.

Gdy mie j.m.pan Wilga, pułkownik i commisarz do Wojsk w. k. m. Zaporoskich, bardzo już późno uwiadomił o tym, że z najwyższej woli waszej krskiej mści, p[an]a mego młwego, stanął w Niemirowie dla wyprawienia wojsk do Soroki na danie wstretu nieprzyjacielowi krzyża ś., na te fortece gotującemu się. Nieospała i moja poddańska służebnicza do tych że czynów wojennych usługa. Lub zawczasu nie uwiadomion od j. m. p. commisarza, bym w gotowości wszelkiej był, jednak wręctę przygotowawszy się w należytość wojenną, z pułkiem moim pośpieszyłem ku Niemirowu do boku j. m. pana commisarza; niezabawnie oraz odjechał z tamtego kraju. Tedy ja, wierny poddany i sługa w. k. m., p. m. młściwego, w zaczęłym przedsięwzięciu usługi mej stałe trwając, a nie będąc całe informowany i uwiadomion o orderu poważnym, ani też ordynansu złeconego komu w Niemirowie o mnie i o pułku mym nie zastawszy, posyłam dwuch atamanów z piechoty, która przy mnie (której quota niemała zbrojnych i wybornych mołojców) pokornie supplikując do najaś. majes. w.k.m., p. m. młwego, jaka najwzsza wola będzie monarsza kędy piechota pułku mego ma być ordynowana: czyli tamże do Soroki, czyli gdzie indziej posługę w. k. m., p. m. mł., na który najwyższy wyrok pański oczekiwam pokornie, łokowawszy piechotę wszystkie na miejscu słusznym pod Plińcami. Tyło żebrze miłościwej łaski ojcowskiej w. k. mci, p. m. mł., przez tychże posłańców, aby też hojna łaskę płaty doszła, która doszła innym pułkom, idącym do Soroki przez j.m.p. commisarza, czymby się zachęcić do posług w. k. m. piechota i pojsć z nakaznym mym do onej fortece lub gdzie rozkazanie wysokie będzie monarsze. Gdyż ta hołota żałośna jest z tego i zesperowała, że tamtych lat przeszłych ogołociona została przez ujęcie łaski w. k. m. ukontentowana przez j. m. p. Druszkiewiczza, bywszego commisarza, a teraz i przez nowego commisarza oddalona od tej hojnej pańskiej łaski. Padszy u nog ojcowskich w. k. m., p. m. mł., proszę pokornie aby jak innym pułkom, idącym do Soroki, tak i tej mej piechocie, okazana była łaska hojna ukontentowania idącej na posługę w. k. młości, p. m. mł. Najwyższej woli monarszej i orderu, przy tym i miłościwego ukontentowania służebniczo i oczekiwając piechocie, ja też sługa i poddany wierny z komonnikiem osobliwej łaski ojcowskiej w. k. m., p. m. młwego, i ordynansu sobie łaskawego proszę, bym nie był pociągany do obozu, lecz tu zostawał na przechodach tatarskich i usługę moją odprawował w gromieniu czambułów pogańskich, wtargających w kraj państw w. k. m., p. m. mł. A ja, sługa i poddany wierny, jako za szczęściem w. k. m., p. m. mł., miałem dobry połow nad tym to nieprzyjacielem kontentowanie krzyża ś. tak jako miałem będą zwyczajem my poddańskim z prezentem połowu bisurmańskiego obawiać siebie winieniem służebniczo. Gdyż całe polegam na tej ojcowskiej łasce, jaką mie j. m. p. Łasko, pułkownik w. k. m. upewnił i mocnie przy tym stojąc, tak się sprawować staram usilnie (nie tak, jak o mnie inaczej język ludzki tłumaczy) i przy tej wierności mej nie wątpię w łasce ojcowskiej, do której mie i j. m.p. Wilga, commisarz w. k. m., animuje, obiecując się być nie tak skąpym (jako j. m. p. Druszkiewicz na się obracał) łaski monarszej

dzielnym, ile to w moc j. mći wruczono będzie. Którego list animujący mię tu się mi nie od rzeczy zdało zjawić w. k. m., p. m. mł., poddańską głowę pod nogi pańskie podrzucając, posetnie, pokornie czekam onej najwyższej woli i łaski ojcowskiej i moje wierne ofiarując poddańsko usługi.

Z-pod Iliniec 13 juni 1693 a[nn]o.

Najaśnieszego majestatu waszej krskiej mćci, pana mojego, młściwego, wierny podddany Semen Palij, pułkownik w. k. m. Wojsk Zaporoskich».

(БН, ВР. Спр. 491. Арк. 94-94 зв. Оригінал).

переклад:

«Найясніший королю, пане наш милостивий.

Коли мене й. м. пан Вільга, полковник і комісар (посланий) до Військ в. к. м. Запорозьких, надто пізно повідомив (мене) про те, щоб я, виконуючи найвищу волю вашої королівської мості, мого милостивого пана, став у Немирові задля відправлення військ до Сороки, щоб дати відсіч ворогу святого хреста, який готується вдарити на цю фортецю. Я одразу поспішив прислужитися і долучитися до цих воєнних дій. Хоча своєчасно не був повідомлений й. м. п. комісаром, що маю бути в повній готовності, однак швидко привів військо у бойову готовність, зі своїм полком вирушив до Немирова до й. м. пана комісара; щоб невдовзі без зволікань виступити до того краю. Тож я, вірний підданий і слуга в. к. м., м. милостивого пана, завжди готовий прислужитися в будь-якій справі, оскільки мене вповні не поінформували і не повідомили про поважний наказ, не заставши когось в Немирові з розпорядженнями щодо мене й мого полку, посилаю двох отаманів із піхоти (вона є при мені і в ній чимало озброєних добрих хлопців), відтак покірно звертаюся до найяснішого маєстату в. к. м., м. мостивого пана, (з питанням) якою буде найвища монарша воля щодо дій піхоти мого полку: чи так само рушати до Сорок, чи до іншого місця, щоб прислужитися в. к. м., м. м. п. На цей найвищий панський наказ чекаю покірно, поставивши всю піхоту на вигідну позицію під Іллінцями. Тільки прошу милостивої батьківської ласки в. к. мості, п. м. м., через цих само посланців, щоб ця щедра милість у вигляді плану дійшла, як дійшла до інших полків, які йдуть до Сороки, через й. м. п. комісара, щоб заохотити піхоту до послуг в. к. м. і вирушити моїм наказним (полковником) до цієї фортеці або туди, куди буде високий монарший наказ. Бо ця голола засмучена й скаржитья, що в попередні роки була позбавлена ласки й милості в. к. м. через й. м. п. Друшкевича, колишнього комісара, а тепер і через нового комісара усунута від цієї щедрої панської милості. Впавши до батьківських ніг в. к. м., м. м. п., покірно прошу, щоб разом з іншими полкам, які йдуть до Сороки, моїй піхоті була виявлена щедра ласка прислужитися в. к. милості, п. м. м. Найвищої монаршої волі і наказу, піхоті прислужитися очікуючи, я також, слуга і вірний підданий, з кіннотою особливої батьківської ласки в. к. м., п. м. мостивого, і милостивого наказу прошу, щоб мене не тягли до табору, але щоб я залишався тут на татарських переходах (шляхах) і прислужився, громлячи поганських чамбулів, які вдираються в державу в. к. м., п. м. м. А я, слуга і вірний підданий, який, на щастя, для в. к. м., п. м. м., чимало наловив цих ворогів святого хреста, тож за споконвічним звичаєм і за службовим обов'язком маю презентувати бусурманских полонених. Повністю покладаюсь на батьківську милість, у якій мене й. м. п. Ласко, полковник в. к. м., запевнив і, не маючи жодних сумнівів, прагну в усьому догодити (всупереч тому, що злі язики іноді говорять) і при моїй цілковитій вірності не сумніваюся у батьківській милості, у якій мене й. м. п. Вільга, комісар в. к. м., переконув, обіцяючи бути не таким скупим (як й. м. п. Друшкевич говорив) і докладатися (до здобуття) монаршої милості, скільки на то стане сил й. мості. Чий лист заохочує мене вже з'явитися до в. к. м., п. м. м., й покласти, як вірний слуга, свою повинну голову під ваші панські ноги, сто разів (?), покірно чекаю цієї найвищої волі й батьківської милості і буду завжди готовим прислужитися вам.

З-під Іллінців 13 червня 1693 року.

Найяснішого маєстату вашої королівської мості, мого мостивого пана, вірний підданий Семен Палій, полковник в. к. м. Військ Запорозьких».

№ 14

1694, листопада 10 (жовтня 31). – Батурин. – Лист гетьманського слуги Яцевича до компанійського полковника Іллі Новицького.

«Мосці пне полковнику комонний и добродію мой великий.

До відомости подаю в. мс., же староста ваш в селі Нехаєвці зостає статьку в него жадного не маеш. Еще б ему по его захованю статьку свини пасти, а не урядовати. Пьяница, лотер, задира под час ярмарку королевского обо статки (?) по указу ясновельможного добродія пїна моего гетмана ярмарковеее вубырав, а сторож по бьрамах казав міти, жебы без кьвитьков не випущано нікого як ведетця як в універсалі нам подано. А оний ваш старос-

та назбывавши у двур ваш пїнський такових п'яниц як и сам, пришедчи до брами до сторожов, що ему не належало, возми их без даня причини быти. А онїї сторожи дали мні знати, що тирански б'в боем и голови порозбывав нам староста села пна Новицкогo. Я, що чинячи, пошов сам до двору вашого, напам'янув его словами, же вун так безпечно поступуе. И вун на тое не узнав'вшись на проступок свуй и став далїй зо мною завод чинити, що негоден вун ревикач (!) добрим словом спом'нити самого ясневелможного добродїя пїа гетмана не тилко, що вун нецнотливою губою л'гав на пана гетмана. И я, на тое не терпїв'вши, казав своим козаком его, нецнот'ливого сина, у тур'му укинути и у Батурина мїв его одослати. Подоб'бно дочув'вшис пї Васил Стрижовский о таковом его проступку, пришов'вши до мене с паном Бережецким, и стали за оногo п'яницю прохати, жебы не давав его в Батурина. И я собї уважив'вши на гонор ваш пнський и на прозбу пїа Бережецкогo, Василя Стрижовського, и до ваш мости казав я пїу Василеви Стрижовському ознаямити. Аж оний Васил Стрижов[ский] мовит, же пн. на мене и так гнїв мїе, не пойме мїні вїри, скаже зараз то знат, що вун того жадае, щоб старостою бути, а не од речи як бы зоставав на ласці вашуй пї'ської на тум урядї, пн. Васил обер'ни, в. м. добродїй муй, гнїв свуй назад и прийми пїа Василя Стрижовського до ласки своеи, а сего п'яницю ка[ж] в. мст. до себе взяти. И за той проступок и скарайте его и отстав'те от уряду за таковий проступок. А що не ширячи болш писма своего, у приязні зостаю в. мїсти мїці пїа и великого добродїя моего зичливим слугою и поволним Яцевич, слуга ясневелможного добродїя пїа гетмана.

З Батурина октов'рїя 31 1694 року».

(ІР НБУВ. Ф. II. Спр. 14457. Оригінал).

№ 15

1704, лютого 23 (12). – Чернігів. –

Універсал чернігівського архієпископа св. Іоана Максимовича.

«Іоанн Максимович, милостию Божиєю, православный архієпископ Черниговский, Новгородский и всего Сївера.

Всім, кому сие писание явлено будет, Божия от превьсочайшаго архієрея Христа Спасителя при всегдашних наших архієрейских молитвах желая благословення, извїстно творим. Мимошедших лїт, в дни блаженн'я памяти преосвященн'х Лазара [Барановича] и Феодосия [Углицкогo], архієреов катедры Черниговской, их благословением на грунтах архієрейских близ двора нашего катедралнаго киянскаго понад Лговкою рїчкою поселилися нїсколко дворов, и нынї позволяется людем свободным никому не порабощенным тяглом, при т'ых дворах давно живущих селитися. Имїет та слободка именованна быти от рїчки Лговки Лговка. Людям, собиратися хот'ящим, слободы дается на шесть лїт, а по шести лїтах должны будут катедры дїла и послуги отбувати два дни в тиждень, без всяких поборов. Тут же повелївается: никто бы из панов войсков'х и порабощенн'х подданством в той слободї новособираючойся не селитися под неблагословением Божиим, отчуждением имїния своего и вины на державцов своих. Для достовїрїя и крїпости нынї и в потомные времена сие писание наше з подписом руки нашей и печатию власною дадеса з катедры архієпископской Чернігoвской року Божого 1704 мїсяца февварїя 12 дня.

Рукою власною. М[істо] п[ечати]».

(ІР НБУВ. Ф. І2. Спр. 102. Машинописна копія В. Модзалевського поч. ХХ ст.).

№ 16

1713, жовтня 20 (9). – Глухів. – Універсал гетьмана Івана Скоропадського.

«Его царского пресвїтлого величества Войска Запорожского гетман Іоан Скоропадский.

Пїу полковникови чернігoвскому з старшиною его полковою и кому колвек о том вїдати надлежит, сим універсалом ознаям'ем, иж супликовали до нас войт березинский з мїщанами, абисмо позволили им ку в'спартю обнищалогo ратуша тамошнего под самим городом на займищи давном нїкому непенном, прозиваемом Николаевском, засипати греблю и млин пострїти. Теди ми, пом'янутого войта з мещанами прошение принявши, поневаж оное зтягається ку общой города Березного потребї яко на том Николаевском займищи позволяем греблю засипати, млин по зможности води пострїти и всї приходячие розмїри на ратушние росходи отбирати з частю войсковой так, аби нїкто в том жадней не чинил им, мещаном, перешкоди пїлно приказуем. Толко того варуем усилне, жеби войт з урядниками тих розмїров на свої пожитки кромї ратуша отнюд употребляти не важились.

Дан в Глухови октов'рїя 9 дня 1713.

На подлїнном подпїсь таков:

Звише менованный гетман рукою власною.

З подлинним сводил писар сотенний березинский Иван Рудановский».
(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55512. Тогочасна копія. Наприкінці документа намаловане коло, всередині якого написано: «вомісто рейментарской печати»).

№ 17

1720 р. – Батурин. – Заповіт сосницького жителя Микити Клекота.

«Во имя Отца и Сна и Стаго Дха. Аминь.

Я, раб Бжий Никита, прозванием Клекота, живучи в шпиталі Сто Успенском сосницком чтирилтное время, нні же з Бжия посіщення уже при старости літ моїх недугованием тяжко болізненным одержим суци хотя ближчий ко смерти, нежели к животу будучи, однак при зуполном розумі во первых дїшу мою неоціненною искупленною Хр̄свою кровию, Его ж Бжественному вручаю промислу. Тіло ж мое да будет при сей же Стои Успенской церкви погребено християнским надлежащим погребением(при которой я чтири года жием в шпиталі). За якое погребение и за протчий християнский обыкновеный духовному моему отцу, честному отцу Феодору Филиповичу, тоя СТо Успенской сосницкой церкви настоятелю, вручаю пляцик мой з хатою на загребеллю, во которой живет Жолуденко; тако пят коробок жита голого и секиру. И оную мою легацію сим ствержаю тестаментом, абы до вишпояннутой легації моеї жадного ниhto не иміл вічними часи діла. Буди же хто, презривши сей мой тестамент, станет его, отца Феодора, в чем-либо турбовать, таковой во второе страшное Хр̄сво пришествие да будет без отвѣтен. На сем яко неуміетный божественного писания руку мою пишу сѣм крестом +.

А протчих ниже подписавшихся особ о подпись рук для лучшаго віроятя упросилем:

Я, Герасим Нерушевич, прозвиком Велигоцкый, по прошенію Захария, старца, руку подписал.

Я, Иеремій Стефанов, по прошенію Зосима Евтухова ж, старца, у місто его руку подписал.

Я, иерей Феодор Филипович, през[витор] успенский сосницкий».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 57537. Оригінал).

№ 18

Не раніше 1720 р. – Опис м. Ямпіль і його околиць.

«Відомость о городе Янполю и о принадлежащих к оному селам и протчих угодиях и о доходах с онаго.

Місто Янполь прежде владіния князя Меншикова до полку ли или до гетмана надлежало и сколько сел и деревень, слобод, футоров, млинов и других заводов до Янполя при гетманском владінии прислушало допрошувано атамана городского янпольского и значних тугейших козаков, на что якое показали знание, ниже сего следует.

Помянутый атаман янпольский Карп Лопата з козаками старожилыми сказали, что еще чигиринского году за гетмана Ивана Самойловича з того боку Дніпра из-за Дністра піхотный полковник Иванія зайшол под державу его царского величества в Малороссию, которому он, гетман Самойлович, надал селце Клин, полку Ніжинского уезду Глуховского. И в то время он, Иванія, за позволением гетманским чимало людей в том селці осадил и учинивши го[р]одок, назвал Янполь. Потим з ніякойсь певной причини гетман Самойлович сей городок од его, Иванія, отдаливши, надал ему село Парохонь, а городок под свое принял гетманское владіние. И те посполитие люде до двору гетманского надлежали, а козаки – до пол[ку] Ніжинского. До которого городка рудня им, гетманом, куплена в н[іяко]гось Мартина, на реці Ивоті стоячая, и там построенни три клітки млинових, в двох клітках по два камени мучних, а третем – ступи валюшние и просяные. Да на реці Свесі мл[ин] о двох колах мучних, а третем ступином им же, гетманом Самойловичем, од крамара Ивана, жителя глуховского, куплены. А по Самойловичу, когда достался Янполь гетману Мазепі, в [то] время до онаго города прилучени села Порохонь, Орлувка и Усок, учинено в Янполю сотню. Козаки прето принадлежали до полк[у], а посполитие до двору гетманского, од которого был определен в Ян[поль] к управлению староста. А по взятю Казикермена козаки сеей со[тні] Янпольской одказани од полку, а прилучени собенно (!) до бунчука г[ет]манского. Во владение Мазепино Янполем куплен млин у Петра Золотаренка о двох колах мучних на реці Студенку, з [...]ром, где обширный построенный был футор и винница о десяти казанах. Другий млин на той же реці Студенку в самом городі о одном колі мучном стоячий куплен у Андрия Швигского. Да на той же реці Студенку при самом городі млин о 2-х колах мучних достался во владіние двору гетманского од Василия Жураковского, которому в заміну дано село Дорошовку з млином, у Степана Дорошенка Мазепю купленное. Млин верхний на сей же реці Студенку при городі ж о двох колах мучних, еще за Иванія занятый и устроенный, по смерти жены его, Иваніи, достался до двору гетманского янпольского. Млин на реці Білогорщи о одном колі мучном двором од Федора

Рудянського з пущою и сіножатми, до того ж млина надлежащими, куплений, где устоен футор з двома винницями и осми казанах горілчаних. Млин з доволню пущою на реці Кремлі о двох колах мучних занятый и футор з двома винницями о десяти казанах горілчаних построение, належат до того ж двора гетманского. Два млина на реці Билиці занятые, в верхнем о двох колах мучних и о третем ступном же построение. Млин Юрасовский на реці Журавці о двох колах мучних построенный, при котром по указу Мазепи и слобода осажена, прозиваемая Юрасовка. Млин Шалимовский о двох колах мучних, стоячий на реці Знобувці, куплео од Якима Шалимова набитый, где и слободка по его Мазепином указу осажена, и потому прозивается Шалимовка.

Сіножать поля. На урочищи, прозиваемом Зазимы (?) сіножати доволные, на которых за Мазепи кошивано сіно. И висилается бывало кос на оние сіножати до триста и болш, а сколко бывало становитя скирт сіна, того не упоминают. А тие сіножати досталися Мазепі по умертвии Іваніи, а иншие и прикупленные. Поля пахатного во всіх трех руках доволно, з якого сколко бывало збирається пашні до двору гетманского, такожде не упоминают.

Двори. Двор в самом Янполі на плечах Івантіевских и прикупленных обширно был на гетмана зо всіми порядками и з доволним жилем устроений. Двор шинковный в самом городі, на купленном містцю против ринку построенный. Другий двор шинковный же у місті против двора Чуйкевичого построенный.

Комори. Комор дві построених, посеред ринку стоячих, з одной стороны окна крамные, а з другой ляди шинковные, подлежали до двору гетманского.

Бровар не поотдаль двора гетманского в городі стоячий з казаном и зо всіми броварскими посудками, од Іваніи позосталий, до того ж двору гетманского надлежал.

Доходы з города Янполя и з околичних, до оного належних сіл, з посполитих людей в год от робочого коня брано по два золоти[x], а з пішого пожилого чоловіка по гривні. А показанщини з посполитих же, кромі козаков, брано по два талари, да затулщині. от виников, як з посполитих, так и з козачиих брано по золотому, а от солодовен мужичих брано по три копи.

З яких усіх доходов и од шинков горілчаних и пивних з города и од околичних, до оного принадлежащих сіл, за староства в Янполі Кузми Заруцкого, як он сам, Заруцкий, объявил, что бывало до шкатули гетманской доходит грошей в год 15 тысячей золотих.

Розмірових. А под сие ж еще з млинових доходов и ис пахотного поля, яко и с поковшевого выроблюется бывало в помянутых винницах и остається в год горілки, опроч роздачи на шинки города Янполя и околичних, принадлежащих до Янполя, сіл и протчиих росходов, як Заруцкий объявил, нісколко десять куфов у дворі яполском гетманском.

По зміні зась Мазепиной, когда помянутый Янполь достался по[кой]ному гетману Скоропадскому зо всіми сими ж принадлежащими се[лами], кгрунтами и протчими угодиями, теди не відають, з якого респекту он, покойний гетман Скоропадский, млин на реці Свесі о двох ко[лах] мучних, а в третем ступном, гетманом Самойловичем куплений, отдал во владіние князю Юрию Четвертинскому, а ныні оним шл[яхтич?] владіет якоби пан Михайло Сумский.

А хоромное строение за Мазепи в Янполі сочиненное он же, [покой]ный Скоропадский з Янполя до Глухова перевезти приказал до двор[у] гетманского.

Когда же помянутый город Янполь зо всіми принадлежащими выш [ре]ченными селами, млинами и протчими кгрунтами и угодиями (отдал) во владіние князю Меншикову, в то время на реці Улиці (?) на его ж, князя Меншикова, построен млин о двох колах и едном мучном, а другом ступном, також устроена гута и осажена слобода и доволно захвачено пуци, а на чиих кгрунтах: чи на новгородск[их] чили на московских уезду Трубецкого, тое строение стало, [ата]ман янпольский з товариством, о том подлинно не извістен».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 57814. Копія кінця ХІХ ст. О. Лазаревського).

№ 19

1723, жовтень (?). – Скарга Іллі Покотило генеральним осавулу Василю Журахівському і бунчужному Якову Лизогубу.

«Велможные Мсці пѣнове асаул и бунчучный войсковые енеральные, премилостивійшиі мої пѣнове и великие добродіе.

З немалим моім жалем велможностем вашим заносючи на братов моїх, именно: Григория и Василя Покотилов апелляцію, доношу, что будучи в великом граді Москві з отцем своїм Яковом Покотилом (который там в неволі найдуеться) чрез девят літ више помянутые брати мої кгрунтами отцевскими тут на Вкраїні, в полку Ніжинском в сотнях Коноптоской и Батуринской найдуючимися, владіли. И из оних як чрез тие девят літ, так уже и по приезді моем з Москви, два годи оними кгрунтами користуют. И хочай я одну половиину того кгрунту, жебы мні попустили, и упоминалься для того, что мні отці и matka родные, а им толко matka родная, а отці ні. Однак они говорячи, что розділим, та не сім ні тим

мене зводят. Особливе зас гроши отцевские ж, в хаті в землі закопанные, именно: дві тисячі золотих і сімдесят талярів бытих викопали, да і сукні отцевские і матчини (котрих тилко (?) мало щос я их застал) у себе удержують. Зачим покорне велможностей ваших прошу по их, братов моїх, позовного указу, ижбы они для росправи и во всем отцевском имінії зо мною крайнем поділі приездили перед суд войсковый енералный безотволочне.

Велможностям вашим милостивим, моїм пнам и великим добродіям, найнижайший слуга Илия Покотило, жител батуриинский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 54256. Оригінал. Інший список цієї скарги під датою 1737, липня 30 (19) знаходиться там же під номером 54275).

№ 20

1725, листопада 14 (3). – Сулак. – Лист Якова Марковича,
а також Семена Тищенка до батьків.

«Наймилшие мої родители, а всегдашное мое добродійство.

От Всемогущаго Творца зичу в. мсці добродійству моему, наймилшим моїм родителем, листовне при всяком благополучії и при долгоденствії всегда зоставати. Что и я о своем поведенії освідчаю, же Всемогущаго Творца и вшими родителскими мїтвами при добром здравії обрїтаюся и во всем мні доброжелателно поводится. При котором моем синовском милком изученії зостаю назавше.

З Сулаку 1725 року мсця ноемврия 3 числа.

В. мсці добродійству моему, наймилшим моїм родителем, слуга, син и подножок Яков Маркевич.

Тут же цідуличне вїшой родителской мїлсти по прежним своїм словам, як вша родителская мїлсть, мене опроважаючи в поході, сказали, же будемо ми тебе содержовати в мїлсти и всегда будемо в чом тобі буде нужда, спомогати отческо як зможем. А теперешнего время, понеже ест мні нужда весьма превеликая, прошу прислати мні денег. А ознаймую еще и то, же весьма б пїну Ивану не можная було поворотитися в дом, ежели б не я, а он мене и тут обідил, що малную (!) часть денег мні дал, толко 2 рублі да 2 таляри битих и кухву горілки. Кото[ри]ми то денгами не могл я препитатися до Астрахані, и то я, видячи на собі такову великую нужду, мусліем ея продат в Астрахані хочю (очевидно описка, має бути: «хоча» – Ю.М., І.Т.) дешево за 27 рублей, а тепер як сами в(...)* відаете, же випровадили самого мене на остатний конец, в чом я и не чаю вїшего лицезрїния родителского оглядати, бо весьма мні ест тута превеликая нужда, а не от кого иншого, толко от своїх полчан, за тое, что я Ивана отпустил.

Тут же еще освідчаю цідуличне, же вже отправили поход горский, в котором то поході и баталію превеликую ділали и побідили, и села их 1. село Кум Таркалі; 2. Казанище. Где сам шакал (?) жил; 3. Тарки разорили и попалили, а и тепер еще в тот же поход надіємся ити, аще БГ не перемінит.

Такожде еще слезне прошу вїшея родителской мїлсти, аби приказали пїну Ивану, чтобы присилал подлуг сего писания, в чом я прошу листовне, и писал би до мене писанием своїм листовним».

Адреса: «Его мїлсти пїну Симеону Тищенку, моему премилостивїйшому родителєві, всепокорственно належит подати в Стародубі».

(ІР НБУВ, ф. XII, спр. 405. Автограф).

№ 21

1728, березня 8 (лютого 26). – Чернігів (?). –

«Доношение» чернігівського полкового писаря Івана Янушкевича.

«Енералной войсковой канцелярії и енералного суда их милостям панам правителям. Доношение.

В указі ясновелможного его милості пїна гетмана Даниїла Апостола, который получен в Чернігові прошедшаго генвара 29-го числа сего 1728 году, написано, иж ускаржалися его велможности чрез супліку свою атаман стрілецкий Федор Иваниченко з товариством и войт Карп Миколаенко села Переписа з селянами, что з давных літ в Черніговском польку в Городницкой сотні село Перепис на займах пахатных и сінокосных и дубровных кгрунтах осілое иміється, которими оны спокойне владіли. А прошлого [1]721-го года полковник черніговский, покойный пї Павел Полуботок насилно яко на власных переписных грунтах слободку, прозываемую Деревину, когда осадил, оны з жителями той слободки спорачи за завладініе их кгрунтов, били челом в войсковой енералной канцелярії и по оному челобитю в 1726-м году бунчуковый товариш пан Василий Полоніцкий и пї Антон Троцина, сотник сребранский, будучи посланные на розграничене кгрунту спорного, веліли того села Переписа жителям, чтоб оны селянам слободки Деревини малую част своего переписного кгрунта уступили и потому, что оны, переписци, уступили з кгрунтов дере-

винцам, в том всем границу положили з росписками, чтоб ані переписці чрез границу у деревинцов ничего з грунтов не пахали, ани деревинци в переписные кгрунта на интересовалис. А нїи будто г҃дна енерала Роппа староста, в той слободці застаючий, на власных к селу Перепису прилеглых и розыском определенных им кгрунта сіно, у стогах будучое заарештовавши, приставил караул и брать им, переписцам, того сіна не допускает и чтоб развідавши подлинно, если тое сіно, якого суплікуючим забороняет, власное их и на их кгрунтах в забранїи им, суплікуючим, того сіна учинит помощь, несмотря ни на якие посторонние защиту и возбранения. А что по оному его ясневелможности указу учинится, о том отвітствовать, и по оному его ясневелможности указу з Чернігова по інструкції посыланы были в помянутое село Перепись черніговский наказный полковый сотник Василий Медушевский да значковый товариш Степан Славатинский (чтоб оны, развідавши подлинно о граници и порозумівшись по иміющихся у переписцов и деревинцов росписах, если тое сіножатное, якого суплікуючим забороняют, власное их и на их грунтах в забранїи им, суплікуючим, того сіна приездї учинили помощь). Которие, оттоль приехавши в Чернігов, в полковой канцелярії доношением объявили, иж будучи им в селі Переписі слободки Деревині приказчик г҃дна генерала Роппа сказывал, что хотя и на власных сіножатах переписных тое сіно, которого переписцам возбраняет он, приказчик, брат токмо без указу г҃дна генерала Роппа того сіна позволит брат он, приказчик, не сміет. Да оные Медушевский и Славатинский в том же доношении объявили, же не токмо деревинский приказчик з слободки Деревини людей для караулу к тому сіну посылает, но и стоящий на форпостах Ямбургского драгунского полку поруччик Петр Аарант драгуном своей команды (которые поблизу к тому сіну на караулі стоят) приказует накріпко того сіна смотрїть, чтоб и слїда жадного на оные сіножати, где сіно суплікуючих найдется, не было. И для того опасаяся, чтоб между тым якого забойства не учинилося, того сіна не смїли оны приказат забїрат. О чем впред як поступит, заблаговолит войсковая енеральная канцелярия показат резолюцію.

Иван Янушевич, писар полковый черніговский.

1728 году февр[аля] 26 дня».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 52822. Оригінал. На початку документу запис: «Под[ано] марта 2 1728 году. Записат в реестр и доложит резолюції»).

№ 22

1729, не раніше жовтня 12 (1). – Чернігів (?). –

Скарга чернігівського міщанина Антона Ладонки гетьману Данилу Апостолу.

«Ясневелможный м҃сці п҃не гетмане, мой прѣмлостивїйший единовадежный добродїю.

Будет тому годов з восімнадцат купил я, нижайший, у міщанина черніговского Василя Холодного дві сіножаты за перевозом ратуши черніговской на лузі. Которие сіножаты уже тому літ буде з тринадцат (1715 р. – Ю.М., І.Т.) полковник черніговский покойный п҃н Павел Полуботок и на оные сіножаты купчыє писма у мене отобралем, а вмїсто тых двох сіножатеї дал одну токмо сіножат, прозываемую Половецковскую. О чем свїдомы Черніговской полковой сотнї наказный сотник Василь Медушевский, села Полуботок староста Сава Rogozинский, значковый полку Черніговского товариш Половецкий, которїи по его ж, полковника Полуботка, приказу оную сіножат мнї во владїние и заводили, також черніговский міщанин Давид Митаревский, бунчуковый товариш Василь Полоницкий и другие многие не толко черніговские обыватели, но и сторонные окрестных сел люде відают о том доволно. Токмо на оную замінную сіножат ниякой крїпости он, п҃н полковник, не дал, о чем всем и в енеральной войсковой канцелярії от мене челобитием объявлено прошлого [1]727 году августа м҃сца 8 числа. А по оном моем челобитї велено указом его императорского величества Андрею и Якову Полуботкам, чтобы оны на помянутую замінную сіножат, якая мнї дана отцем их, за руками своїми дали крїпост, по якой бы мнї в предбудущие года свободное было владїние или отобранные купчыє писма и сіножаты назад возвратили. Которий его императорского величества указ в Чернігові Якову Полуботку от мене до рук его и отдан. Однако ж як по оному указу, так и по многократным моїм к нему приходам в дїйствие ничего не произвел и ползы никакой от них, Полуботков не получил, кромї единой траты и убитку. Того ради всепокорственно ясневелможности вашей прошу, дабы оные Андрей и Яков Полуботки болш не трудячи превысоцеповажную ясневелможности вашей особу и мене б, убогого человека, не приводячи в дальшие траты и волокиту, крайнее учинили рїшение и дали б мнї за руками своїми на оную замінную сіножат крїпост для свободного в предбудущие годы владїния, чтобы не пришло власной своей мнї лишитис куплі. Ясневелможности вашей моего прѣмлстивїйшого единовадежного добродїя нижайший раб и подножок черніговский міщанин Антон Ладонка».

На звороті: «Супліка Антона Ладонки, міщанина чернігівського, в которой виражает, что літ з 18 будет, як купил он в міщанина чернігівського сіножати, на которіе и купчую урадовую взял, а в 1717-м году бывшій полковник чернігівский Полуботок оние сіножати дві и на оние ж купчую одобравши, дал ему в заміну одну сіножат Половецковскую. Которую, что писменно ему не утвердил, в прошлом 1727-м году по су[п]ліці его писано указом з енеральной канцеллярії до пїнов Андрея и Яков Полуботков, чтоб они од себе на ону сіножат крипост писменную дали. Только ж они, пїнове Полуботки, по тому указу исполнения не учинили и он, суплікуючий, опасаясь даби кто, прискавшис той сіножати, в его не отнял, просит у ясневелможности вїшой такового указа, чтоб оние Полуботки тую, отцем их в заміну данную, сіножат писменно ему утвердили.

Под[ано] юня 19 д. року 1729».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 52821. Тогочасна копія).

№ 23

1729, січня 3 (1728, грудня 23). –

«Сказка» священника с. Грицівки Івана Андрійовича.

«Року 1728 декамрія 23 дня.

Я, ниже именованный, даю сию мою сказку пану Онисиму, отаману значковому, что приходили до мене посполитие люде благословити в гвалт в звон бити и оним я не благословил весма. На що они без моего благословения стали в гвалт бити в ноч повгодини, [я] више[д]ши з дому своего, стал оним перечити. На що свідом Трофим Друзд, отаман грицовский.

В том и подписуюсь рукою власною

Іван Андреевич, поп грицовский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 54202. Оригінал).

№ 24

1730, червня 9 (травня 29). – Глухів. –

Лист Ісака Филипова до знатного товариша Івана Тищенко.

«Мой ласкавий благодітелю мїці пїе Иоан.

По сердечной любви вшего благоутробія будучим нам в Москві по вірчой вшой подал я копію грамоти и при копіі от вас чоломбитную на слободу Воронок и част Елюнки его млсти гїсїдн Курбатову. И его млсть гїсїдн Курбатов, принявши зараз чоломбитную, вичитав, и сказал мні являтися в колєгїі иностранних дїл. И где они обрїтаются только що стра- тилося (?) или кому що далося, особо предлагаю.

В. м. м. мїсці пїу всего добра зичливий и до услуг поволний Исак Филипов.

З Глухова 1730 року мая 29».

Адреса: «Моему благодітелєви пїу Івану Семенову Тищенко, знатному товаришеві полку Стародубовского, належит»

(ІР НБУВ. Ф. І2. Спр. 540. Оригінал).

№ 25

1730, січня 25 (14) (?). – Реєстр грошей Чернігівської єпархії, скільки послати в Москву для прохань (реєст).

«Этот реестр должен обратить внимание, как описание тогдашнего состава епархи. Как показание какой монастырь богаче, а какой беднее.

Катеральный монаст[ырь] рублей 110.

Спасский новг[ород]-северский	120
Троецкий Ильинский	40
Антониевский любецкий	9
Троецкий андрониковский	9
Николаевский макошинский	40
Успенский кашинский	22
Спасский клюсовский	7
Никольский каташинский	20
Успенский рябусовский	7
Благовещенский суражский	12
Троецкий костянский почеповский	11
Спасский рувимовский	7
Девичий пятницкий	40
-«- Покровский макошинский	5
-«- Успенский печеницкий	10
Протопопия Черниговская	40

-«-	Стародубская	100
-«-	Погарская	80
-«-	Почеповская	80
-«-	Новгородская	65
	Намесничество Мглинское	15
-«-	Сосницкое	20
-«-	Менское	12
-«-	Березинское	19
-«-	Седневское	30
	Всего	1 000

Пока соберутся эти деньги, что не может быть скоро сделано, положено где-нибудь занять.

Подлинно подписано всеми игуменами, архимандритами, протопопами, наместниками, но в копии нет их имен».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56728. Копія середини ХІХ ст. історика М. Маркевича).

№ 26

1731, березня 2 (лютого 19). – Мирова угода щодо розділу спадку між Василем і Яковом Жураковськими.

«1731 года февр[уария] 19.

По висоцезоважному указу ясневелможного добродія его м̄лсти п̄на Даниїла Апостола, Войск его императорского величества Запорожских обоих сторон Дніпра гетмана, будучи в Ніжині их м̄лст обозний полковий черніговский п̄н Ігнатий Сахновский да бунчуковий товариш п̄н Іосиф Тарасевич и иміючи рейментарское злецене между нами, Яковом Жураковским и Василием Жураковским, в добрах движимих и недвижимих дідизних и отчизних, сукцессією нам спадаючих по покойному п̄ну Лукяну Жураковскому, полковникові ніжинскому, и п̄ней Анні Лукяновой Жураковской, полковниковой ніжинской, слушний и рівномірний учинити поділ указом его ж ясневелможности требовали от нас видінія движимих и недвижимих добр, нам в поділі належных. И мы, не вступая в излишние трудности, з общого н̄шего согласія учинили между собою полюбовную добровольную згоду и рівномірний поділ. Я, Василий Жураковский, дядкові мому родному п̄ну Якову Жураковскому з недвижимих иміній уступилем ему сие добра, именно: село Безугловку и село Перевод со всякими до тих сел принадлежащими угодиями в млинах городских ніжинских и липорожских половину. В которих млинах и в Липовом Розі дядку моему п̄ну Якову Жураковскому кол мучних чотири и ступних, а под городом Ніжином одно коло мучное быт иміют, для того что я з моей части в липорожских млинах едно коло уступил, а себе в заміну з частей его городских млинах тож едно коло принял за Великою Кошелювкою ліс з сіножатю ведле города Ніжина футор, прозиваемий Бли(...)*, в самом городі Ніжині двор толко нерозділений, тут же и сие докладую, что п̄ну Якову Жураковскому, дядку моему, в ставу липорожском рыбу ловит свободно. Також якие движимие добра меду нами еще нерозділенние были, як то срібро, цін, мідь и скот по половині розділилися и всякую свою част принял и сие вишшеписанное добра движимие и недвижимие як во вічне владіние п̄ну Якову Жураковскому, дядку моему, уступилем, так для часов потомних упросивши их м̄лстей п̄на Ігнатия Сахновского, обозного полку Черніговского, и п̄на Іосифі Тарасевича, товариша бунчукового, (которые указом рейментарским и сочинению такового помірковання определени были) и других персон о подписе рук и приложение печатей, на сем моем полюбовном розділочном писаниис (!) во свидителство при подписі руки моей и печати сию росписку дядку моему, п̄ну Якову Жураковскому, вручаю. Року и дня вишшеписанного.

В подлинном подписалис так:

К сей полюбовной розділочной росписці я, Василий Жураковский, руку приложил.

Сей добровольний мировой стороны жалобливой контракт по указу рейментарском притомние мы с прошения обоих сторон для поваги в потомност приложением печатей и подписом рук нших закрепляем 1731 году февр[уария] 20.

Обозний полковий черніговский Ігнатий Сахновский.

Бунчуковий товариш Іосиф Тарасевич.

К сей мировой угоді будучи упрошений з обоих сторон во свидителство Мойсій Левицкий, асаул полковий ніжинский, руку приложил.

С подлинним читал канцелярист войсковой Петро Ломіковский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 52850. Тогочасна копія. Напроти підпису В. Жураковського, а також Сахновського й Тарасевича намальовані кола всередині яких написано «місце печати»).

№ 27

Не раніше 16(5) березня 1732 р. –

Скарга Микити Халімана до гетьмана Данила Апостола.

«Ясновелможный мѣсці пѣе гетмане и кавалер, мѣлстивѣйший мнѣ пѣе и единопавеждный добродію.

Жил нижайший я полку Черніговского сотні Волинской в маетности пѣи Павловой Полуботковой, удовою бившой полковника черніговской, в селѣ Савенках роков нісколко и тамо, зіло приобнищавши, оставя двор трудами и коштом моім состроенный, перейшов на житие того ж полку в село Чорнотичи, где и тепер нищетный я мешкание имію. И по отході моем з Савенок пѣи Полуботкова у полковой черніговской канцелярії до сотника чорнотичского пѣа Карпа Ліневича выправила указ, чтоб нижайшого мене и неволею взявши, спровадит знову в маетност еї, пѣи Полуботковой, на житие в село Савенки. По яком указу сины мої и тепер в Чорнотичах держатся под караулом. А прежде покойный отѣц мой та(м) житие имѣли в Чорнотичах. Сего ради вергшись до високоповажных ясневелможности вашей стоп, слезне прошу, чтоб пѣи Полуботкова неволею не принуждала мене к себе в подданство, рейментарского мѣлстивѣйшаго отческого защищения.

Ясневелможности вашей мѣлстивѣйшаго и единопавеждного добродія моего нижайший раб Никита Халіман, житель чорнотичский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 52820. Тогочасна копія. На звороті міститься розлогий канцелярський запис, у котрому переказується зміст скарги і зазначена дата її подання: 5.03.1732 р.).

№ 28

1732, липня 2 (червня 21). – Глухів. – Універсал гетьмана Данила Апостола.

«Копія.

Ея императорского величества Войска Запорожского обоїх сторон Дніпра гетман и ордина святого Александра Невского кавалер Данило Апостол.

Всім кому відати надлежатимет, а особливо пп. сотникам, глуховському и новгородскому, з урядами тамошними сим нѣшим ознаймуем універсалом, иж вдовствующая гѣпжа Параскевия Заруцкая, протопопиная новгородская, и син еї честный отѣц Андрей Заруцкий, презвитер церкви соборной новгородской, презентовали нам о недвижимих грунтах их розділочное писмо между ими добровольное, сего 1732 году юня 13 д. учиненное и руками их закріпленное, на котром по прошению обоїх сторон во свидѣтельство подписали енеральный войсковый обозный пѣ Яков Лизогуб да знатный бунчуковый товариш пн Петр Валкевич и артилерії енеральной писар Александр Королкевич. А в оном розділочном писмі показано, что гѣпжі Параскеві Заруцкой владѣл селом Ковпиновкою и млином Ковпиновским и всіми тамошними принадлежностями да селом Білокопитовом з Клевенею и за млином Клевенским со всіми угодиями Клевенскими и трома каменями в млинѣ Мамикинском, а сину еї, отцу Андрею Заруцкому, владѣт селом Знобью (Знобью(?)) со всіми угодиями и селом протопоповим и займоу Комаровской и протчїими тамошними угодиями и одним каменем млива на греблі Мамикинской по уступце еї, гѣпжі Заруцкой, и одной сторонѣ до добр и до подданих, а другой сторонѣ (ці три слова написано двічі – Ю.М., І.Т.) (?) ни в чим не интересовался под штрафом и под потеранием означених добр, да он же, отѣц Андрей Заруцкий, з лісов и з боров, около Протопоповки лежащих, на всякую потребу матці своей гѣпжі Параскеві Заруцкой, присила (...)» от ней брал, людям дерава всякого вивозит обовязался весьма не боронит, а если би людям оной матки своей присилаемим, з тих лісов и боров дерава якого колвек боронил; то чужд повинен бит, на греблі Мамикинской поступного ему четвертого каменя за неустойку греблю Мамикискую гатит и всякие потребности в клѣтках и в протчем приспособят по частям владініемих и (...)» каменей; в дворѣ новгородском городском жит каждому в своїх хоромах попрежнему без всякой ссори, до(...)» для выкупу млинов Клевенских и Мамикинских двѣ части гѣпжі Параскеві Заруцкой платит, а третью отцу Андрею Заруцкому, подлуг которого розділочного писма на више означение маетности и грунта як гѣпжа Параскевия Заруцкая, так и син еї, помянутый отѣц Андрей Заруцкий, для спокойного порознь владіния просили нѣшой універсальной конфірмації. И ми прето, гетман и кавалер, прошение их принявши, владѣли гѣпжі Параскеві Заруцкой, вдовствующой протопопиной новгородской, видати сей нѣш універсал, през который упоминаем, аби оный во владеніи више означених маетностей и грунтов, по поділу ей доставшихся, ні от кого з старшини черні, а паче от сина ея, отца Андрея Заруцкого, не чинено жадного препятствия под штрафом и под виш вираженным обовязательством, а доволствовался он, отѣц Андрей Заруцкий, определенно себѣ частю поданого того ж розділочного писма до добр же и до подданных в ей, матки своей, частми (?) обрѣтаючихся, не интересовался, упоминаем и наминаем и рей-

ментарски приказуем, на что и ему от нас універсал особливий видан в Глухові дня 21 д. 1732 году.

В поподлинном (!) подписано тако:

Звиш менованный гетман и кавалер рукою власною.

Бунчуковий товариш Петр Валкевич, руку приложил».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 57560. Тогочасна копія. Внизу документа намальовано коло, всередині якого написано: «місто печати войсковой гетманской»).

№ 29

1734, лютого 23 (12). – Новгород-Сіверський. –

Лист Й. Шака до комісара Стародубського полку Івана Лашкевича.

«Блгородний высокопочтенный гсддин полкови комисар.

З писмо (?) вше блгородию смотрил, что вы ордеру з канцелярию стородубского получили дабы офісеры корпуса Меклембургского сена вагою принимали, а не веровкою. Которого указу давно офицером корпуса Меклембургского от мене объявлено з приказом по тому ордеру принимат, а чаю что по тому ея императорского величества указу также принимат будут.

Зостаю вшего блгородию доброжелателный слуга J. Schack.

Март 6 д. 1734. Новгородок».

Адреса: «Блгородному высокопочтенному гсд ну господину Ивану Лашкевичу, полкови (!) комисару полку Стародубовскому в Стародубі».

(ІР НБУВ. Ф. І2. Спр. 600. Оригінал. Запис зверху документа: «Получен марта 10 д. 1734 году»).

№ 30

1735 р. – «Доношение» орловського дозорці Якова Бяловського князю Шаховському.

«Сиятелнйшому кнзю (далі йде титул – Ю.М., І.Т.) Алексію Ивановичу Шаховскому. Покорнйшее доношение.

Черніговского полку Понурницкой сотні в селах Орловки да Казиловки владіння гсдпа моего Андрея Полуботка на тракті болшом от проеждзаючих так великороссийских, яко и всякого чина людей, великая иміється тяжесть в отдачи подвод не токмо бо, кому надлежит, по данным пашпортам взимають, но и самовластно почтенние гсдпа и їх жоны по килко хотя берут с тамошних обывателей без спросу и без указу подводы. В яком селі Орловке на том болшом тракті, любо с прежде учреждена почта для провозу пакетов по дві лошаді козачих с тамошней сотні, а с посполитских по три лошаді, якие с посполит[ских?] не токмо что почтою одбувають, но в недостатку, когда по указам и безуказно трактовые взимають, по десяти, по двадцяти и по болш подвод вистатчают, яких по книгам на переписи с начала [1]735 года под самие болние старовірцов и салдат з Бранска в Киев, а с Киева до Брянска трактующим, видано семьсот тридцят лошадей. А прежде в помощ с тоей сотні с посторонних сел, которие жадного тракту не іміют, на почту спомоществование чинено, а именно з Радичева, Крисак, Иванкова, Покошич, Шабалтасовки, слободки Блистовой. А где почти з села Орловки в той же сотні в селі Хлопяниках переміна дається, то там с посторонних сел спомоществуют, а именно: с Лузиков, з Жуклі, Ховмов, Камки, Рудні и з Радомки. Того ради всепокорнйше прошу вашего высококняжого сиателства в енеральной войсковой канцелярії определения и указ с помененных сел учинит спомоществование в содержаніи в селі Орловці почты. Дабы оного села Орловки и к оному прилеглого села ж Казиловки обывателям излишней и од других сел обывателей не было тяжести.

Вашего высококняжого сиателства нижайший слуга дозорца орловский Яков Бяловский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 52817. Оригінал).

№ 31

1735 вересня 16(5). –

Лист Іларіона Рогалевського

до князя О. Шаховського (рефест).

«О посылке прошения на высочайшее имя об обидях от разгочинцов; об ограничении меж вотчин катедральных.

Самое прошение утеряно».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56728. Арк. 440 зв.).

№ 32

1735 вересня 17(6). – Лист Іларіона Рогалевського до князя О. Шаховського (реґест).

«О железе яриловицкой рудни Троицко-Ольгинского монастыря. См. этот монастырь № XXI».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56728. Арк. 440 зв.).

№ 33

1735 листопада 15(4). – Лист Іларіона Рогалевського до князя О. Шаховського (реґест).

«Иеромонах, строитель Суражицкого Заипутского монастыря Благовещенского, Антоний подал Илариону прошение: стародубский полковник Илия Пашков в 1727 году занял в грунтах того монастыря, на речке Ржечи, насилием плотину; построил на ней мельницу мучную и железный завод. Братия жаловалась Апостолу, был розыск. Велено снять с плотины этот завод, потому что «в бортных уходах монастырских не было (?) от того завода держаться пчелы», лес опустошался порубками. А мельницу велено отдать монастырю, потому что она поставлена в грунтах монастырских. Но скоро Апостол уехал в Москву, мельница не была монастырю отдана, железный завод не был разобран, то и другое было отдано на войсковую артиллерию, которая владеет тем и поныне. Леса опустошаются, пчелы гибнут. Строитель Антоний подавал жалобу в черниговскую консисторию. Она отнеслась к князю, опять был розыск, но дело не подвинулось. Просит защиты и окончания дела».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56728. Арк. 440 зв.–441).

№ 34

1738, травня 1 (квітня 20). – Лист Іларіона Рогалевського до князя О. Румянцева (реґест).

«Получил он указ о высылке владельцами подлинных документов на их владения, с угрозой конфискации тех владений, на кои документы не будут присланы, посылает».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56728. Арк. 441).

№ 35

Не раніше 1743 р. –

Переказ «доношения» лиціцького управителя іеромонаха Іерофея.

«Я, лиціцький управитель іеромонах Іерофей, объявил писменно, что он о землі, Кореневу на заводы отведенной, слідовав и по слідствіи де явилось толко, что в грунтах бывшаго асаулы полкового стародубовского Стефана Якимовича неподалеку от монастырской мелниці, зовомой Туросни, да в грунтах общих села Душкина козаков близ поселения его, Коренева, около монастырской границы, ніякимся з Глухова присланным афицером нісколко землі отведено и якобы де на тіх містах еден завод шпикинарський, а другий рудокопний устроїть он, Коренев, старательство иміет. А сколько де такой землі будет при заводах и заподлинно ли такие заводи устроятся за тайним де тіх заводов производдением знат де еще никто не может и когда он, Коренев, тіми заводами тем укоренится, то его оттоль трудно уже будет вывести. При том объявил и сие, что расколщики по своїм лукавим и хитростным обхождением хотя многие зла тайно и явно нам ділают, толко ж де не так, как прежде запаховали и засівали много грунтов, нїи де многие з них орание оставили и в заработки отходят, Коренев непрестанно де с них денги вибирает и тіми не так им, как себї найпаче пролазку ділает».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 52292. Арк. 31. Тогочасна копія).

№ 36

1748 березня 22(11). – Лист Амвосія Дубневича, єпископа чернігівського і новгород-сіверського, до генерального підскарбїя Михайл Скоропадського(реґест).

«Известил Домницкого монастыря игумен Иоасаф, что дело между жителями Серединной Буды и катедроу решено в пользу последней. Но правительствующий сенат не определил отдачи катедре хуторов и мельниц, коими неправо владеют середнобудлянцы, ибо с тех хуторов следует ежегоднаго оклада по 42 рубля на стол министерский, и эта причина объявлена и в решении. Но середнобудлянцы могут покамест разорить эти хутора и мельницы; могут быть ссоры и драки, как это уже и случилось при отдаче катедре двух хуторов, и при учинении чертежа спорным грунтам. А потому просит об отдаче катедры и этих хуторов впредь до дальнейшего сенатскаго решения, а катедря будет платить по 42 рубля в год на стол министерский».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56728. Арк. 440 зв.).

№ 37

1758, березня 26(15). – с. Плиски (?). – Купча.

«Тисяча сімсот п'ятдесят восьмого года мѣсяца марта пятогонадцят дня.

Я, ниже подписашаяся жителка и козачка плисецкая Любовия Хведоровина, по первому мужу Иваниха, кому нині и в потомние часы відати надлежатимет, сим моім доброволним купчим записом обявляю в том, что имілося в моем владініи пахатного поля един ден, лежачое в урочищи в руку под Красиловку (нині – село Бахмацького р-ну – Ю.М., І.Т.) при селі Плиски (нині – село Борзнянського р-ну – Ю.М., І.Т.). Помежники оной ниви з двох сторон: з одной стороны оной ниви Влас Кот, а з другой стороны Дубовик Андрей. А починається оное поле от рудки (?) и кончится до поля Савки Гриненка, козака (!) плисецкого, кому нині и потомние часы за общим совітом и согласиен дітей своїх Прочка и Дмитра, з доброй своей воли пустила в продажу жителю плисецкому Ивану Гаращенко за цену доброй монети готових денег рублей за восьм во вічніе владіние. Побравши своими руками оние денги сама себе и дітей и родственников своих от оного поля отдаляю, ему же, Гаращенко, как хотя владіти: продать, даровать, в заклад, в заміну кому пустить по своему изволенію и на свой пожиток употреблять. А я и діти мої, родственники, близкие и далекие, не могли б помішателства чинить, в том и подписуюсь.

Любовия Хведоровна Хведорова, Ковалева жена, а вмісто ее неграмотной по еї рукоданному прошенію житель плисецкий и дячок Моїсий Рахлій подписался.

Виш писаной продажі и куплі отобраних денег будучи свідоми и во свідітелство по прошенію продавщици Любовіи Ерковни атаман села Плески Улас Кот.

Свідоми сей продажі козаки села Плиски Иван Комаренко, Савва Гриненко, Стефан Корж. А вмісто их неграмотних по их рукоданному прошенію дячок Моїсей Рахлій руку приложил».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56688. Арк. 276. Оригінал).

№ 38

1763, вересня 7 (серпня 27). – Ольшовка –
Лист до військового товариша Онуфрія Савича.

«Благородний и достойнопочтенний гспдн войсковий товариш, гдр наш Онуфрий Савич

В полученном сего августа 17 д. от его сиятелства графа ясневелможного високоповелителного гспдна гспдна гетмана, сенатора генерал фелдмаршала и разних ординов кавалера Кирилла Григориевича Разумовского в полковом киевском суді високом ордері изображено, из полковой де гадацкой канцелярії присланным к его ясневелможности доношением представлено между протчим, яко многие убогие люди и козаки являються в полковой канцелярії з жалобамы на войскових товарищей и на оставшихся во вдовстві по смерти мужей своих, бунчуковых и войскових товарищей, жен не за землю, но до персон их касаючимсь за набіг на козачие дома, за взятие насилно козаков, забой и ограбления их имуществ, за неплатеж по облікам и по договорам служителям денег и по протчим потребним ділам, по которим хотя полковая канцелярия и должествовала бы чинить справедливое рассмотрение, но ті чиновние и чиновничие вдовствующие вдовы отказиваются, что оны по тім ділам должны быть судими в суді генералном. Оние ж истицы паче бідние и убогие люды и вдовы за бідностию своею едва могут о сем заносит по близосты в полковой канцелярії жалобы, а в суді де генералном за далеким разстоянием по своей бідности жаловатся и доходит по оним жалобам суда, отнюд не состоятельны и прошено о том его ясневелможности рассмотрения. И хотя де до сего упоминаемые чины и их жены по всім жалобам, до их персон касаючимсь, кромі земских в ділі відомы были росправоу в суді войсковом генералном, почему от его ясневелможности и чрез особия ордеры в прошедшем 751 году октября от 7 подтверждения учинены. Но нині приемля его ясневелможност во уважение вишеписанное представление о жалобах рядових козаков и других обиженних бідних людей, даби оны в своих обидах по причині скудосты своей за далеким разстоянием Глухова по искателству тамо в суді генералном не дознавали вящшой трудности и не оставались без получения скорійшого удоволствия.

Того рады в сходство прав малороссийских веліно оним его ясневелможностиІ высоким ордером отнині подаваемие в полковой канцелярії от рядових козаков посполитих и других нижних чинов и вдов на бунчуковых и войсковых товарищей и войскових канцелярист абшитованных и служащих и вдовствующих их жен доношения и жалобы о грабежах, насилствах, долгах и других подобно сему ділах, принимат в полковых канцеляриях в которих полках оние чины жителствм находятяся и по оним в тіх же полковых канцеляриях чинить рассмотрения и рішення в силі указов и малороссийских прав. Протчое ж потому его ясневелможности [1]751 году в октябрі мсці о судах полковых состоявшемус ордеру остается в своей силі покуда совершенно в силі малороссийских прав о судах малороссийских

постановление учинени о (...)» будет и дабы от таковых чиновных людей в неявки до суда полкового за правными зазывами никто невидиением не отговаривался, велено от полковой киевской канцелярии о том его ясневелможности учреждений во всем Киевском полку по надлежащему оповістит во исполнение которого его ясневелможности высокого ордера во всі в здішнем полку сотні от полкового суда чрез указы предложено нїи жителствующим в сем полку бунчуковим войсковим товарищам и другим више напомяненным чинам о вишеписанном к знанию и непремінному исполнению писменно оповіщено, в том числі и вашему благородию чрез сие изъясняется. В протчем же мы иміем пребит вашего благородия гдря нашего слугы обозний Александр Солонина.

писар Андрей Миткевич

асаул Матвій Шуков (?)

Стефан Барановский

1763 году августа 22 д. Г.О. Пригары».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 56676. Запис на початку документа: «Под[ано] 1763 году августа 27 д. в Олишевці»).

№ 39

1773, вересня 28 (17).

«1773 году сентября 17 д. указ з полковой нежинской канцелярии в сотенной конотопской канцелярии о сиску в сотні Конотопской бежавшого з дому полкового асаули Григория Старицкого служителя его, цигана Андрея Снагіщенка, он же и Федоренка, з женою Параскою по их примітам в том указі описаним иза сиском об отсылки их под караулом на кошт оног асаули Старицкого в полковую полтавскую канцелярию, ми нъжеподписавшыесь виділы и буди б в нас или в наших владіниях оные бежавшие могли явится, то имеем представить на уряд в том и подписуемся.

(...)*

(...)* конотопский иерей Мойсей (?) Парпура

Войсковий товариш Алексій Костенецкий

значковий товариш Андрей (...)*

Значковий товариш Иван Езучевский

Значковий товариш Остап Таран

Атамани курінние конотопские Павло Рибак, Алексій Овчиннилко(?), Васил Шуляк, Матвій Ис(...)*рда, подписалис, а вмісто их неграмотних, по их прошению писец сотенный Федор Нерода подписался».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 56563).

№ 40

**1773, жовтня 17(6). – Рапорт ямпільської сотенної канцелярії
ніжинській полковій канцелярії.**

«В полковую ніжинскую канцелярию з сотенной янполской канцелярии рапорт о получении указа.

Ея императорского величества указ з полковой ніжинской канцелярии от 5 сентября под № 4809 о учинении публикации о сиску бежавшого от полкового асаула Старицкого служителя Андрія Снагищенка з женою по их приметам и за сиском о їх за всім тім, чтобы при нем с унесенного и поворованного ним при том своем побеге ни явилос об отсылки в полковую полтавскую канцелярию на кошт оног асаули Старицкого под караулом и отдачи ему, Старицкому, в сотенной янполской канцелярии сего октября 4 д. получен. И по оному определленно: о сиску оног бежавшого Снагищенка з женою по их приметам во всіх сосні (!) Янполской местах учинит публикация и за сиском их за всім тім, чтобы при нем с унесенного и поворованного ним при том своем побеге не явилось, в полковую полтавскую канцелярию на кошті оног асаула Старицкого под караулом ко отдачи ему, Старицкому, отослать.

Войсковий канцелярист Максим Орловский.

Писар Степан Беляев (?).

1773 года октября 6 д.

№ 1378».

(IP НБУВ. Ф. I. Спр. 56560. Оригінал. На початку документа запис: «Под[ан] 1773 году октября 12»).

№ 41

1773, листопада 19 (8). – Рапорт канцелярії Третьюї Ніжинської сотні
ніжинській полковій канцелярії.

«В полковую ніжинскую канцелярию з сотенной третьей полковой Ніжинской сотні канцелярії репорт о получении указа.

Ея императорского величества полковой ніжинской канцелярії указ от 5 числа минувшого сентября под № 4806 о сиску во всей сотні третьей полковой ніжинской бежавшого от полкового асаула Григория Старицкого служителя его цигана Андрія Снагищенка (он же и Федоренко) з женою его Параскою по выраженным об них в том указі приметам и за сиском об отсылки его со всім тім, чтобы при нем с унесенного и поворованного ним при том своем побеге ни явилос, в полковую полтавскую канцелярию на кошт резенного (!) асаула Старицкого под караулом и отдачи ему, Старицкому, сего октября 26 дня в сотенной третьей полковой Ніжинской сотні канцелярії получен.

Правящий сотенний атаман Василий Савицкий.

Писар сотенний Матвій Ярошенко.

1773 году октября 29 д.

№ 804».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 56565. Оригінал. На початку документа запис: «Под[ан] 1773 году ноября 8». Варіанти від 22(11).11.1773 р цього документа, підписані відповідно поповським сотником Василем Богдановським, конотопським священником Мойсеем Парпурою та конотопським сотником Андрієм Костенецьким, зберігаються у тому ж фонді під номером 56566 та 56563).

№ 42

1776, квітня 8 (березня 28). – Петербург. – Допит Сави Сирського (регест).

«Копия.

1776 года марта 28 дня присланной от его сиятельства господина генерал фельдмаршала, малороссийского генерал губернатора и кавалера графа Петра Александровича Румянцову Задунайского малороссианин Савва Васильев сын Сирской в тайной экспедиции допрашиван и показал:

От роду ему 22-й год, дед его был персианин Юрчи Камбиз и в давные года, как отец ему о сем сказывал, выехал в Малороссию с отцем его, коему тогда было лет с 10 и крестились. Имя деду было Иван, а отчества не знает, а отцу его Василий, по *Petitio Малий*. Чему ж отец его называется прозванием Сирским, он не знает и от отца не слышал. По выезде дед его Малороссию в скором времени умре, а отец его оставшись в малолетстве, где и у кого он не знает, только слышал от него, что назад тому лет с 26 отец его, будучи в Черниговском полку в местечке Седневе, женился на малороссианке мещанской дочери Евфросинье Романовой, с коєю чрез четыре года прижил его, Савву. Каким же отец его службе ли был он, Савва, не знает, по рождении его, Саввы, жил он при отце своем 7 лет и тогда отец его жил у бунчукового товарища Василья Полуботка в селе Савинках прикащиком, а потом отец отдал его, Савву, для житья онаго Полуботка прикащику Семену Осинскому в село Оболонь у коего жив, он ходил учится российской грамоте в школу и там учился 3 года, а потом отдан в черниговские латинские школы, где учился по латыне, кою совершенно и знает по гречески (?), по немецки и по французки читать и писать в тех школах научился он, Савва, резать печати и рисовать и по выучении (...) * онаго чрез 6 лет в училищной коллеги дан ему (...) * сягал и в 1770 году от той коллегии (...) * ему, Савве, атестат, с коим он пришел к отцу своему, которой тогда жил у бригадира Александра Скоробатского в селе Казыловки прикащиком пожив у отца с месяц, поехал он с ним в Глухов, где отец отдал его на учения портному майстерству портному мастеру Герасиму Потоцкому, а сам поехал домой. У того Потоцкого жил он, Савва, с полгода и портному мастерству научился, а по выучении приехал к отцу своему и пожил у него недели две или три отдал его отец к лекарю Крестьяну Шлихтеру (которой был при доме графа Кирилы Григорьевича Разумовского в местечке Батурина) обучаться лекарской науке на три года. У коего лекаря жил он, Савва, только месцев с 7-м и обучился кров пускать, делать пластири и мази и не захоти более у него жить потому, что мало его учил, от него без ведома отца своего отошел и жил в Батурине у разных людей с неделю. А по прошествии оной отец ездил в Нежин и оттуда заехал в Батурин к лекарю. Которой ему об нем, Савве, сказал что он отошел от него и тогда отец его наше его, Савву, взял с собою домой, где он и жил полгода. А потом отец его от Скоробатского отошел и жил в дому умершаго зятя своего значкового товарища Семена Вольинскаго с полгода ж. Меж тем, сыскав место в девичьем черниговском монастыре у черниц в селе Рудках, был економом с полгода ж, и как там было худо жить, то отошел и был у надворного советника Павла Коучубея управителем год и 7 мѣсов, с коим отцем его и он, Савва, у вышеописанных людей, так и у Кочу-

бея находился для вспоможения отцу потому, что он не молод в письменных делах. Во время житья их у Кочубея в 1774 году декабре месяце ездил он, Сава, с Кочубеем в Сечь Запорожскую и по новой линии для закупки в Вторую армию волов и был у него писаря с мѣц. А по приезде чрез неделю отец его от Кочубея отошел и поехал искать места, а он, Сава, остался Кочубея за писаря и жил месяца с полтора. И сие время житья его как у него, Савы, оставалась данная Кочубею для проезде в Сечь от генерала князя Василья Михайловича Долгорукова за его рукою и печатю подорожная, то он, Сава, в одно время, сидя один в горнице, вздумал написать с нее такую ж подорожную написав оную, наименовав себя Ростовского карабинерного полку корнетом, навыврезав на камне печать такую, какая на настоящей подорожной, приложил к фальшивой и под руку князя Долгорукова подписался. Сие он делал для того, что как поедет в дом к отцу и заедет к своим родственникам, то б их обмануть и сказать, что он, будучи в службе во Второй армии, корнетом пожалован, что в самом деле он после езда к родственникам и сказывал. Потум того дня, как он ту фальшивую себе подорожную зделал, то вздумал зделать фальшивую ассигнацию таким образом: было у него тогда для хранения данные от Кочубея две 50-ят ассигнации и он, смотря их, зделал на бумаге абрис наподобие настоящей ассигнации как в литерах, так и в подписи рук. А чрез пять дней, вырезав сперва на одной доске налил потом и имеющейся у него для стрельбы птиц дробы и снимая имевшей в окончинах свинец литеры, а чрез два дни вырезал как надлежит быть настоящей слова. Потом зделав штемпель, зделал на бумаге пробу таким образом (далі детально описується процес виготовлення фальшивих грошей – Ю.М., І.Т.).».

«Дня чрез четыре послал его Кочубей в Полтаву для взяття на шитье жене его, Кочубея, платье». (Далі описується купівля матерії на плаття дружині Кочубея і сюртука й шапки собі за фальшиві гроші і повернення до Кочубея – Ю.М., І.Т.).

«Услышав, что отец его находится в Миргородском полку в селе Сухоробовки у бунчукового товарища Павла Руденка прикащиком, отстав от Кочубея, поехал к отцу и заехав в Полтаву, взял от портного платье, фальшивой же своей подорожной дорогою никому не казал, а ехал по данному от Кочубея билету. По приезде отец спросил у него, Савы, где он взял деньги на платье». (Далі йде розповідь про признання Сави, вимогу батька припинити цю діяльність, бо інакше буде смертна кара, і тоді Сава закопав у землю ззаряддя для виготовлення фальшивок; про побищення батьком служби Руденку і переїзд їх у м. Остап'є, де бідність змусила їх зайнятися виготовленням фальшивих грошей та їх збут – Ю.М., І.Т.).

«С фурую поехали в Нежинский полк и приехали чрез 8 дней в местечко Короп и жили в оном в шинке с неделю, а между тем спрашивали у обывателей не знают ли они продажного где двора и те обыватели сказали, что есть в селе Краснополье разстоянием от Коропа 8 верст пустой двор войскового товарища Константина Капустянского». (Далі йде розповідь про виготовлення там фальшивих печатки, грошей і паспорту, поїздки до Капустяньського, який жив у графа Румянцева в Салтиковій Дівичі, купівлю у нього згаданого двору, збут фальшивок у Глухові, Ніжині та на ярмарку в Кролевіці – Ю.М., І.Т.).

«После сего в прошедший Филипов пост ездил он, Сава, в Черниговский полк к родственникам своим, матери его к дяде, козаку Ефиму (далі дядько називається Федором – Ю.М., І.Т.) Романовскому и к дядю его Михайле Тихановичу в село Шаболтасовку для свидания». (Далі йде розповідь про поїздки на хутір військового товарища Михайла Долинського, про конфлікт з батьком через гроші, виїзд Сави в Короп, примирення з батьком, поїздки в Глухів і на ярмарки в Чернігів та Стародуб, де у батька виявилася фальшивість грошей, його арешт стародубською полковою канцелярією, потім і Сави, допити Сави; відправку Сави з хорунжим артилерії Коробчевським до графа Румянцева в с. Паррафіївку – Ю.М., І.Т.). «Мать же его, Савы, равно и брат Владимир, которой три года с ними в доме не жил, а жил в Рьльском уезде у поміщика Артакова для обучения детей на скрыпке». (Далі говориться про допит Сави – Ю.М., І.Т.)

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 55564. Арк. 453–465. Тогочасна копія. До цього документу прилягає інший: лист князя Олександра В'яземського до графа П. Румянцева від 27 квітня 1776 р., у котрому викладається суть справи, яка передається у Тайну канцелярію (Ф. І. Спр. 55565)).

№ 43

1782, березня 18 (7). – Постанова новгород-сіверського правління.

«Копия.

1782 года марта 7 д. по указу ея императорского величества новгородское сіверское намістническое правление слушали доношение нижнего земского конотопского суда, коім просит об определении в оный суд в должность секретаря коллежского канцеляриста Семена Торанского. Который за определением его в сию должность и діла из старых при-

судственных міст в оной суд принадлежацие, иміет принять, приказали как уже до сего от его сиятельства в тот нижний земский суд определен в должность секретарскую коллежский канцелярист Омеляненок, которой отсель и к должности своей отехал, то предписать тому суду указом, чтоб принадлежацие з старых міст діла приказано принять оному определенному в должность секретарскую Омеляненькову.

Подлинное подписали:

Илия Журман.

Василий Кочубей.

Иван Пирагов.

В должности секретаря бунчуковий товариш Андрей Дергун.

С. уп. д. 3 под 172.

С подлінным читал в должности протоколиста Григорий (...).

(ІР НБУВ. Ф. XIV. Спр. 875. Тогочасна копія).

№ 44

1782, квітня 13 (березня 31). – Рапорт нижнього земського конотопського суду.

«В новгородское сіверское намістническое правление от нижнего земского конотопского суда репорт о получении указа и о исполненій по оному.

Ея императорского величества указ из новгородского сіверского намістнического правления от 26-го марта под № 1925 на представление сего земского суда, коім прошено об определеніи в сей суд в должность секретарскую коллежского канцеляриста Семена Торанского. Которой и діла из старых присудственных міст принять иміет послідовавший о принятій из старых присудственных міст подлежащих до сего суда діл, определенним до того еще представления в сей суд в секретарскую должность, коллежским канцеляристом Омеляненьковым, в нижнем земском конотопском суді сего марта 31 д. получен.

По которому ея императорского величества новгородского сіверского намістнического правления указу оному правлению нижний земский конотопский суд репортует: что для таковое унятия (?) из старых присудственных міст надлежащих до сего суда діл до получения сего указа значающей определенний в сей суд в должность секретарскую канцелярист Омеляненьков от сего суда куда следовало отправлен.

Дворянский засідатель Андрей Торанский.

1782-го году марта 31 д. (...) * в 181».

(ІР НБУВ. Ф. XIV. Спр. 876. Тогочасна копія. Запис зверху документа: «Под[ано] 1782 году априля 11 д. № 1125»).

№ 45

1783, жовтня 14(3). – Глухів. – Рапорт.

«Выбор.

По силі указа ея императорского величества из новгородского сіверского намістнического правления объявленного нам, коім велено на місто умершаго глуховского почтмейстера порутчика Дергуна выбрать сего уезда с чиновников незанятых военною службою другого надежного чиновника, мы, усматривая доброе состояние, способность и надежду в порядочном и безупречном отправленіи сей должности, иміющем в сем уезді довольно собственное владіющее свое поместя в полковом писару Мойсею Шемшукову, избрали его на еден год глуховским почтмейстером, в чем и сей выбор подписали 1783 года октября 3 числа.

Уезда Глуховского предводител дворянства Стефан (...)*.

S. Pankowski (?), (...)* doctor.

Колежский ассессор Александр Давидович.

Колежский ассессор Андрей Борзаковский.

Уездный судя Александр (...)*

Пример-маор Иван (?) Пиковец.

Секунд-майор Петр Ада(...)*.

Бунчуковий товариш Александр Славский.

Засідатель Семен (...)*.

Бунчуковий товариш Андрей Дергун.

Бунчуковий товариш Петр Шликевич.

Бунчуковий товариш Алексей (?) Жолкевской.

Бунчуковий товариш Иван (...)*.

Полковий судя А(...)*.

Полковий судя Захарий Коптевич (?).

Полковий писар (...)*.

Полковий асаул Иван Григоревский (?).

Полковий асаул Игнат Па(...)*.
Войсковый товариш (...)* Роевский.
Войсковый товариш Иван Плоченков (?).
Войсковый товариш Данило Игнатенко (?).
Войсковый товариш Степан Клеченков.
Сотник компанейский Яков Никифоров.
Сотник Лука Веле(...)*.
Войсковый товариш Лукиан Зарубин.
Войсковый товариш Федор Че(...)*».
 (ЦДІАК України у Києві. Ф. 206. Оп. 1. Спр. 597. Арк. 5. Оригінал).

№ 46

1784, жовтня 14 (3). – Ніжин. – Випис ніжинського повітового суду.

«По указу ея императорского величества самодержицы всероссийской из уїздного ніжинского суда.

Выпис.

Сего октября 3 д. в уедный ніжинский суд гѣпжа полковница Пелагея Семеновна Разумовская поданным доношением представила по ділам де в суді генералном, а именно по апелляції войскового товарища Ивана Комашинского и жены его на рішение бывшего земского ніжинского суда в иски ея, госпожи полковницы, на них и на сынов умершаго сотника Ніжинского полку Алексія Виридарского о должных ей денгах да и в иски о козачестві людей ея, жителей уїзда Ніжинского села Пашковки Савы и Тихона Примаченков вірить она, госпожа полковница, брата своего гѣпдна генерала майора Акима Семеновича Сулимы человеку его, жителю уїзда Стародубовского села Кустич, Димитрию Алексиеву сыну Ковалеву, явится в суді генералном и просит рішения, слушать рішенья, подписаться в удовольствіи или в неудовольствіи и, слагая ему, Ковалеву, сие повіренье на изыск и утрату и просила она, госпожа полковница Разумовская, о вишеписанном ея из из вірениі выдать вишеозначенному Ковалеву выпис. Для того по определенью уїздного ніжинского суда о вишепрописанном в засвидѣлствование из уїздного ніжинского суда сей выпис за подписом прьсудствующих и с приложением судовой печати вишепоказанному повіреньному гѣпжи Разумовской Дмитрию Ковалеву выдан 1784 года октября 3 д.

Судия уїзду ніжинского Степан (...)*

Заседатель гвардии подпорутчик (...)*

Засідатель капитан Иван(?) (...)сиевич.

В должности секретаря полковой писар Стефан Марчевский.

У сего виписа ея императорского величества печать, пошлин взято 27, ¼ ко[п].

Канцелярист Алексій Федоренков».

(ІР НБУВ. Ф. І. Спр. 62708. Оригінал завірений печаткою і підписами).

№ 47

**Середина XIX ст. – Уривок з рукопису Марковича
 «Содержание книг о маестностях».**

«[...] **III. Полк Черниговский.**

[...] 1 а. Красное. Полковники Богданов и В. Борковский.

2 а. Лукашовка. Полковник Ефим Лизогуб.

3 в. Полуботки. Первая жена гетм[ана] Скоропадского была Калениковичева.

10 в. Слабин. Полковник Яков Лизогуб.

11 в. Смолин. Демьян Игнатович Многогрешный был сперва черниговским атаманом, потом судьёю ген[ералним], а по полку Стародубовском лист 293 а он в 1668 г. подписался черниговск[им] полковником. Полковник Демьян Многогрешный.

12а. Ладинка. Мазепа (?) был женат на Грязной.

13а. Ройще. Полковник Василий Многогрешный, Павел Полуботок.

Звиничев. Перед Яковом Лизогубом черниговским был полковником Григорий Самойлович. Полковничьи универсалы:

Григ[ория] Самойловича 1686.

Вас[илия] Борковского 1672, 1674.

Як[ова] Лизогуба 1688.1687. 1693. 1696.

Еф[има] Лизогуба 1699. 1700.

Полуботка 1707.

Брусилов 35а. Полковник: Аврамович прежде Г. Самойловича.

Протопоповка. Поселена протопопом Синдаровским.

Любеч. 43а

Вот еще последовательность полковников:

Иван Аврамович 1657. Потом Иоанникий Силич 1657.

Трофим Николаенко.

Иван Самойлович.

Тихоний Красная Башта.

Демьян Многогрешный 1668.

Иван Лисенко.

Василий Борковский 1672, 1674, 1682.

Григорий Самойлович 1686.

Яков Лизогуб. 1687, 16888, 1693, 1696.

Ефим Лизогуб 1699, 1700.

Павел Полуботок 1707, 1708, 1721.

Когда же был Василий Многогрешный, т. е. брат Демьяна? Сыскать.

Пакуль. 52а. Была во владении Киевопечерского монастыря по даче черниговского князя Николая Святоши. Еще полковник Петр Булавка, сын черниговского атамана Михайла.

Н. В. Это ошибка. Он был не полковником, но писарем полковым, а потом генеральным.

78а. Хрипковка. Тоже повторено о Мазепе и Фридрикевиче.

90а. Березная. Под словом Стация значился оброк всякими съестными припасами.

94в. Стольное. Жители его гетману «Перво, съестными припасы потом денежную погодно платили стацію и в степу сено кошивали и дрова до двора гетманского воживали».

104а. Рудня. Родной брат гетмана Скоропадского, Павел жил еще в 1739 году у него был сын Тимофей.

105а. Михайловка. Гетман Скоропадский был прежде черниговским полковым писарем. Он на Бречи построил мельнику и продал ее брату своему Скоропадскому Василию. Тут Василий послал людей и назвал село – Михайловкою, на имя сына своего Михайлы, что был потом подскарбием. Иван Михайлович, отец Василия Ивановича, котрого сестра Софья за кн. Прозоровским была, он был внук Василия Ивановича, так как и Яков Михайлович. Следовательно Мих. Яковлевич и Вас. Иванович были троюродные братья.

108 а. Турец. Населен Вас. Ильичем Скоропадским.

108а. Наумовка. Населена Киселевским сотником Тихоном.

109.а. Габрилювка. Козаком Габриелем при Самойловиче.

Показано число дворов. Лучше нежели в других полках объяснены святы фамильные и переходы имений из рук в руки. Козаков множество показано владевших селами [...]».

Додаток:

№ 1

1686, червня 19 (9). – Батурин. – Лист гетьмана Івана Самойловича до полковника Іллі Новицького.

«Мой ласкавий приятелю, пїне полковнику комонний.

На лист в. мсти о нехаевских людей повинностях отписуючы, любо не перечимо тому, абы они давали в. мсти в рок от вола рабочего, так як в. мс. от них хочеш, однак, если они посполитий люде для своего убозства того не могут вистачати, то можно в. мсти перестати на четверку жита, а на четверику овса міри коропское или глуховское и приняти по ползолото от вола грошей, а от коня при такой же пашенной дачи по шіст шагов. Если зас около сівби и ухоженя хліба робят, то нілзе на них того накладати, абы сіна и дров вистачали колко потреба, бо той потребі и конца не будет и знести им того трудно. А так постановляем мы, абы каждый тяглий чоловік сіна три вози укусил и упрятал, а дров тож три вози привюзл в год. Що зас травы возом для коней в двор в. мсти привезти и сторожов двох рокових наймати и в чом бы еще слушность оказала послухати, от того они не мают отмовлятися. О чом волю нашу объяснивши, з зычим в. мсти доброго от Г҃да Б҃га здоровья.

З Батурина июня 9 д. року 1686.

В. мсти зычливый приятел Иван Самойлович, гетман Войска их цр҃ского пр[есвітлого] вл҃чства Запор[озкого]».

(ІР НБУВ. Ф. ІІ. Спр. 14669. Оригінал завірений особистим підписом І. Самойловича і печаткою).

о. Мицик Юрій Андрійович – доктор історичних наук, професор, головний науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної Академії наук України (вул. Трьохсвятительська, 4, м. Київ, 01001, Україна).

pr. Mytsyk Yurii – Doctor of Historical Sciences, Professor, Chief Scientist at the M. S. Hrushevsky Institute of Ukrainian Archaeography and Source Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine (4 Trokhsviatytelska Street, Kyiv, 01001, Ukraine).

E-mail: mytsyk2002@ukr.net

Тарасенко Інна Юріївна – кандидат історичних наук, науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського Національної Академії наук України (вул. Трьохсвятительська, 4, м. Київ, 01001, Україна)

Tarasenko Inna – Ph.D. in Historical Sciences, Research Fellow at the M. S. Hrushevsky Institute of Ukrainian Archaeography and Source Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine (4 Trokhsviatytelska Street, Kyiv, 01001, Ukraine).

E-mail: innatarasenko86@gmail.com

Дата подання: 20 лютого 2022 р.

Дата затвердження до друку: 18 вересня 2022 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Мицик, Ю., Тарасенко, І. З нових документів до історії Сіверщини XVII–XVIII ст. (частина 23). *Сіверянський літопис*. 2022. № 3. С. 56–83. DOI: 10.5281/zenodo.7190878.

Цитування за стандартом APA

Mytsyk, Yu. and Tarasenko, I. (2022). Z novykh dokumentiv do istorii Sivershchyny XVII–XVIIIst. (chastyna 23) [To new documents on the history of the Sivershchyna (XVII–XVIII centuries) (part 23)]. *Siverianskyi lito-pys – Siverian chronicle*, 3, P. 56–83. DOI: 10.5281/zenodo.7190878.

